

ΣΥΝΟΧΗ – ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ)

1. Πράγματι (παράγραφος 1), Συνεπώς (παράγραφος 2): Ποιος είναι ο ρόλος των λέξεων στη συνοχή των νοημάτων (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζουν (μονάδες 4) και ποια νοήματα προσδιορίζουν (μονάδες 4); Μονάδες 10 – 15261

Οι αλλαγές στην τεχνολογία των μέσων επικοινωνίας και η επιτάχυνση στην ειδησεογραφική διαδικασία έχουν συμβάλει σε μια άλλη τάση: στη διόγκωση των διαδόσεων. Μια πτυχή αυτής της τάσης είναι η αναφορά «γεγονότων» που, πολύ απλά, δεν είναι αλήθεια, εξαιτίας της πίεσης να διαδοθούν με ταχύτητα παρά να «αναλωθούν» χρόνος και πηγές για να ελεγχθούν τα στοιχεία. Ένα άλλο στοιχείο είναι η κατασκευή ιστοριών που «πουλάνε» και οι οποίες προέρχονται από κομμάτια που μπορεί να είναι ακριβή. Μια σειρά γεγονότων μπορούν να συνδεθούν και να οδηγήσουν σε ένα ψέμα -κι αυτό συμβαίνει συχνά. Οι δημοσιογράφοι εκπαιδεύονται να ελέγχουν την ακρίβεια αυτών που μπορεί να ονομάζουμε «συστατικά» μιας ιστορίας. Αλλά αυτό είναι εντελώς διαφορετικό από το να ρωτάμε εάν η ιστορία είναι μια ακριβής απεικόνιση της πραγματικότητας, η οποία θα αξίζει να της δοθεί χώρος και θα προσελκύσει αναγνώστες και θεατές. Αγνοούν, απορρίπτουν και αποκλείουν με αδιάστατο τρόπο κάθε στοιχείο που δεν υποστηρίζει την ιστορία. **Πράγματι**, ελάχιστοι δημοσιογραφικοί οργανισμοί (και οι περισσότεροι από αυτούς υπό πίεση) έχουν την πολυτέλεια ή την τάση να θέτουν ευρύτερα και πιο γενικά ερωτήματα για τη σημασία των ιστοριών. Και ακόμα και αυτοί οι οργανισμοί υποτάσσουν συνήθως τα ερωτήματά τους αυτά στις απαιτήσεις της αφήγησης μιας ιστορίας που θα είναι εύκολο για το κοινό να την κατανοήσει.

Η ιστορία που για τους δημοσιογράφους είναι συνήθως ελκυστική δεν είναι μια νέα ή δύσκολη ιστορία, αλλά μάλλον ένα εύληπτο αφήγημα που όλοι οι άλλοι συναγωνίζονται να πουν. Πράγματι, από τη στιγμή που θα ξεκινήσει μια τρέλα, μπορεί να τροφοδοτηθεί με κάτι λίγο περισσότερο από μια απλή επανάληψη, ίσως αρκετά αστήρικτη, κάποιων παλαιότερων δημοσιευμάτων του Τύπου. [...] Έτσι, καθώς η προσφορά των ειδήσεων αυξάνεται, υπάρχει ένας πιο ανελέητος αγώνας να προσελκύσουν την προσοχή του κοινού μακριά από τον θόρυβο των άλλων μέσων ενημέρωσης -κι άλλων πηγών ψυχαγωγίας-, που αδημονούν να προσελκύσουν μέσα από κραυγές και ψιθύρους τα μέλη του κοινού. Σε ένα τέτοιο καταπιεστικό κλίμα, οι προβλέψιμες και συναρπαστικές ειδήσεις σχετικά με προσωπικές αποτυχίες πουλάνε πιο εύκολα παρά οι πολύπλοκες ατελέσφορες αφηγήσεις. **Συνεπώς**, τα ιδιωτικά παραπτώματα αποτελούν καλύτερες ιστορίες από την πολιτική.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Απάντηση

Πράγματι (παράγραφος 1): ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδα 1) → γλωσσική σύνδεση νοημάτων – διαρθρωτική λέξη νοηματική σχέση (μονάδες 2) → επιβεβαίωση - έμφαση προσδιοριζόμενο νόημα (μονάδες 2) → η τάση των δημοσιογράφων να αξιοποιούν επιλεκτικά τα γεγονότα που έχουν στη διάθεσή τους, ακόμη κι αν δεν είναι απόλυτα ακριβή ή αξιόλογα, προκειμένου να διαμορφώσουν μια συναρπαστική είδηση.

Συνεπώς (παράγραφος 2): ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδα 1) → γλωσσική σύνδεση νοημάτων – διαρθρωτική λέξη νοηματική σχέση (μονάδες 2) → συμπέρασμα προσδιοριζόμενο νόημα (μονάδες 2) → το πλαίσιο που καθιστά ευπώλητες σε σχέση με τις πολύπλοκες ατελέσφορες αφηγήσεις τις προβλέψιμες και συναρπαστικές ειδήσεις σχετικά με προσωπικές αποτυχίες.

2. Βρες στο Κείμενο 1 μία διαρθρωτική λέξη ή φράση που εκφράζει καθεμία από τις παρακάτω νοηματικές σχέσεις: Προσθήκη νοήματος, βεβαιότητα, αντίθεση, επεξήγηση και συμπέρασμα. Μονάδες 10 – 15262

Ο δημοσιογραφικός λόγος, δημόσιος και εφήμερος, προσδιορίζεται από ιδιαίτερους επικοινωνιακούς παράγοντες και ιδιαίτερες κοινωνικές προϋποθέσεις. Όμως, θα πρέπει εξαρχής να τονιστεί ότι με τον όρο «δημοσιογραφικός λόγος» δηλώνεται όχι μόνο η γλωσσική μορφή που χρησιμοποιείται στη δημοσιογραφία, αλλά και τα νοήματα που παράγονται μέσω της κατανάλωσης του δημοσιογραφικού προϊόντος (ανάγνωση, ακρόαση), καθώς και τα κοινωνικά συμφραζόμενα που παράγουν αυτά τα νοήματα. Ειδικά, ο σύγχρονος ελληνικός δημοσιογραφικός λόγος κάνει έντονη την παρουσία του με πολλές και ποικίλες μορφές μέσω ποικίλων μέσων, με αποτέλεσμα να είναι σήμερα ποσοτικά ο κυρίαρχος δημόσιος λόγος, που επιτελεί έναν μεγάλο αριθμό λειτουργιών, διαμορφώνει συνειδήσεις αλλά και είδη και υποείδη λόγου. Αποτελεί στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα τον χώρο μέσα στον οποίο γεννιέται, μεγαλώνει, παράγει και «καταναλώνει» ελληνικό λόγο ένα πλήθος ανθρώπων. Θεωρείται το κομβικό σημείο στο οποίο συναντιούνται, διαστρεβλώνονται, αλλά και αποκαλύπτονται πολλές φορές το ψέμα και η αλήθεια, η οξύτητα και η μετριοπάθεια, η υπερβολή και η νηφαλιότητα, η ελαφρότητα και η σοβαρότητα, ο πυκνός και ο χαλαρός λόγος. Είναι σε τελευταία ανάλυση ένα απαραίτητο κομμάτι της ελληνικής γλώσσας.

Τα τελευταία χρόνια αποτέλεσε τον φορέα μέσω του οποίου πέρασαν στη νέα ελληνική γλώσσα επιστημονικοί, καλλιτεχνικοί, οικονομικοί και άλλοι όροι, άγνωστοι μέχρι τότε, και λεξιλόγιο με το οποίο επενδύθηκαν και εκφράστηκαν νέες ανθρώπινες δραστηριότητες. Εκφράσεις άγνωστες έγιναν κατανοητές σε πλατιές μάζες του λαού, δημιουργήθηκαν νέα μορφοσυντακτικά σχήματα, εμπλουτίστηκε ο νεοελληνικός λόγος με νέα υφολογικά σχήματα και με νέους τρόπους γραφής. [...]

Οπωσδήποτε, ο δημοσιογραφικός λόγος είναι δημόσιος λόγος με την έννοια ότι τον ενδιαφέρουν τα σημαντικά και είναι πληροφοριακός. Συχνά παρουσιάζεται ιδεολογικά φορτισμένος. Άλλοτε είναι πειθαναγκαστικός, σπάνια επιστημονικός και πιο σπάνια λογοτεχνικός. Επίσης, αποφεύγει την πολυσημία, είναι ακριβολόγος, σαφής, σύντομος, ενώ υπακούει στους κανόνες της κοινωνικά αποδεκτής μορφής της γλώσσας. Η δομή του δημοσιογραφικού κειμένου είναι προσανατολισμένη προς την αποτελεσματική πρόσληψή του από τον δέκτη. Τέλος, η πρόσφατη ιστορία της ελληνικής γλώσσας και η έντονη πολιτικοποίηση και κομματικοποίηση αρκετών μέσων μαζικής ενημέρωσης έχουν ως αποτέλεσμα την προσφορά πολλών γλωσσικών επιλογών, τις οποίες εκμεταλλεύεται ο δημοσιογραφικός λόγος σε ελληνική γλώσσα, για να προσδώσει ορισμένα υπόρρητα¹ νοήματα.

Απάντηση

¹ έμμεσα διατυπωμένα, αυτά που δεν λέγονται, αλλά εννοούνται

Προσθήκη νοήματος: Επίσης (3η παράγραφος)

Βεβαιότητα: Οπωσδήποτε (3η παράγραφος)

Αντίθεση: Όμως (1η παράγραφος)

Επεξήγηση: Ειδικά (1η παράγραφος)

Συμπέρασμα: σε τελευταία ανάλυση (1η παράγραφος)

3. Στα παρακάτω χωρία της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 το «ενώ» χρησιμοποιείται, για να εκφράσει μια διαφορετικού είδους νοηματική σύνδεση. Ποια είναι αυτή σε κάθε περίπτωση και πώς λειτουργεί μέσα στο κείμενο; Μονάδες 10 – 15279

«Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια, ενώ τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο»

«Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάνμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, ενώ υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.»

Απάντηση

Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για σχέση αντίθεσης ανάμεσα στην αντιμετώπιση που είχε το διαδίκτυο τα πρώτα χρόνια που εμφανίστηκε και στην αντιμετώπιση που έχει σήμερα.

Στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για σχέση προσθήκης ανάμεσα στον πρώτο ισχυρισμό ότι το facebook χρειάστηκε 3,5 χρόνια για να κυριαρχήσει και στον δεύτερο ότι ο αριθμός των κινητών σήμερα υπερτερεί του ανθρώπινου πληθυσμού.

4. Ποια σημασία έχει η καθεμία από τις παρακάτω συνδυαστικές λέξεις / φράσεις του κειμένου; Να διαλέξεις το σωστό, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση τους στο κείμενο και τη νοηματική σχέση που δηλώνουν: Μονάδες 10 - 15217

1. και μάλιστα

- α) και ιδιαίτερα
- β) και πρώτον
- γ) και φυσικά
- δ) και βέβαια.

2. άλλωστε

- α) επιπλέον
- β) αντίθετα

- γ) εξάλλου
- δ) αναμφισβήτητα.

3. Παρά τις διαπιστώσεις αυτές

- α) σύμφωνα με τις διαπιστώσεις αυτές
- β) παράλληλα με τις διαπιστώσεις αυτές
- γ) ενάντια προς τις διαπιστώσεις αυτές
- δ) ανεξάρτητα από τις διαπιστώσεις αυτές.

4. Επιπλέον

- α) γι' άλλη μια φορά
- β) επιπρόσθετα
- γ) παρακάτω
- δ) παραπάνω

5. Σε τελική ανάλυση

- α) τελευταία
- β) τελικά
- γ) συνοπτικά
- δ) περιληπτικά.

Σκουπίδια, λοιπόν, μας ταΐζει η τηλεόραση, και μάλιστα η ιδιωτική; Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει η Επιτροπή Πολιτών που οργάνωσε εκδήλωση για να επισημάνει την αηδία που προκαλούν στο κοινό ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα. Είναι, άλλωστε, γεγονός πως πολλοί πιστεύουν σήμερα ότι τα μέσα επικοινωνίας γενικώς, και η τηλεόραση ιδιαίτερα, ευθύνονται για όλα τα δεινά της εποχής μας, είτε επειδή διαπλέκονται με τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα είτε επειδή υποβαθμίζουν την κουλτούρα είτε επειδή στις ενημερωτικές εκπομπές τους δεν σέβονται τους κανόνες της αμεροληψίας και της προστασίας της προσωπικότητας.

Παρά τις διαπιστώσεις αυτές, κανείς δεν μπορεί να προστατέψει τους τηλεθεατές από τον εαυτό τους. Κανείς δεν μπορεί να επιβάλει διά της βίας την πολιτική ορθοφροσύνη ή το καλό του γούστο στους άλλους. Ούτε καν τα πανίσχυρα, κατά τους επικριτές τους, μέσα. Υπήρξε κανένα ολοκληρωτικό ή αυταρχικό καθεστώς που να διασώθηκε επειδή είχε υπό τον απόλυτο έλεγχό του τα μέσα μαζικής ενημέρωσης; Κατάφεραν τα μέσα να αλώσουν² τοπικές ή εθνικές κουλτούρες που

---

²Κατακτήσουν, ισοπεδώσουν

ήθελαν να αντισταθούν; Μόνο η πολιτική βία, ο καταναγκασμός, είχε και έχει τέτοια αποτελέσματα. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτελούν λάθος στόχο.

Επιπλέον, υποτιμούν τη νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών οι προστάτες τους, όταν ισχυρίζονται ότι αυτοί μόνοι είναι σε θέση να διαβάζουν τους κώδικες της τηλεόρασης και να ανακαλύπτουν σκουπίδια, εκεί όπου οι υπόλοιποι ανακαλύπτουν ψυχαγωγία και ενημέρωση. Κανείς δεν είναι ανυποψίαστος στον κόσμο αυτόν, η κριτική ικανότητα δεν είναι προνόμιο μόνο κάποιων εκλεκτών που κατάφεραν να μην αποβλακωθούν, ενώ όλοι οι υπόλοιποι έχουν πέσει θύματα της μεγάλης τηλεοπτικής απάτης. Από απλά φαινόμενα, όπως η άνοδος και η πτώση τηλεοπτικών αστέρων και εκπομπών, ως τα σύνθετα φαινόμενα των απεργιών, των εξεγέρσεων, των εμφυλίων πολέμων και των πολέμων γενικώς, εύκολα συνάγουμε πως, για καλό και για κακό, οι κοινωνίες μας δεν έχουν γίνει κοινωνίες αποχαυνωμένων τηλεθεατών, όπως προχείρως αρκετοί υποστηρίζουν.

Σε τελική ανάλυση, η συνολική απόρριψη της τηλεόρασης ή σταθμών δεν έχει νόημα ούτε παράγει αποτελέσματα. Αυτό που χρειάζεται είναι η συγκεκριμένη κινητοποίηση και καταδίκη συγκεκριμένων πρακτικών. Όχι για να προστατευθούν οι τηλεθεατές, αλλά τα άτομα που (χάριν των τηλεθεατών) παραβιάζονται τα δικαιώματά τους κι ακόμη οι συγκεκριμένες αξίες που η δημοκρατική κοινωνία μας υποτίθεται ότι έχει υιοθετήσει.

Απάντηση

1γ

2γ

3δ

4β

5β

5. Να εντοπίσεις στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο γλωσσικές επιλογές που χρησιμεύουν στη συνοχή του λόγου ανάμεσα στις περιόδους λόγου και στα νοήματά τους. Μονάδες 10 – 15196

Το μέλλον της δημοσιογραφίας είναι η λεγόμενη δημοσιογραφία των πολιτών, όπου η παραγωγή ειδήσεων γίνεται και πάλι λειτουργήμα, είναι ανεξάρτητη και ταγμένη στο δημόσιο συμφέρον και στην προώθηση της δημοκρατίας. Αρκετοί όμως είναι και οι πολέμιοι αυτής της νέας τάσης, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι έχουμε εισέλθει σε μια εποχή όπου ο καθένας γίνεται δημοσιογράφος αρκεί να έχει πρόσβαση σε έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπιστία και την τεκμηρίωση της πληροφορίας. Οι πολίτες/δημοσιογράφοι αλλάζουν το τοπίο της ενημέρωσης. Οι πολίτες σε συνεργασία με επαγγελματίες δημοσιογράφους διαμορφώνουν έναν ιστό συλλογικής σοφίας που προσφέρει ένα πλούσιο περιεχόμενο πληροφοριών και ειδήσεων. Με τον τρόπο αυτόν γίνεται περισσότερο αποτελεσματική η έρευνα και η καταγραφή γεγονότων από τους δημοσιογράφους, μιας και λαμβάνουν άμεση πληροφόρηση από έναν «στρατό» πολιτών που βρίσκεται σ' όλο τον κόσμο και έχει τη δυνατότητα να τους προμηθεύει με πληροφορίες. Οι πολίτες/δημοσιογράφοι δεν έρχονται να

αντικαταστήσουν τους παραδοσιακούς δημοσιογράφους, αφού πάντα θα έχουμε ανάγκη ένα σώμα εκπαιδευμένων δημοσιογράφων, οι οποίοι θα προσφέρουν εμπεριστατωμένες απόψεις και σε βάθος αναλύσεις.

Απάντηση

Ενδεικτικά δύο γλωσσικές επιλογές που συμβάλλουν στη συνοχή της παραγράφου:

οι πολίτες/δημοσιογράφοι: επανάληψη φράσης. Συνδέει νοηματικά τις περιόδους λόγου, για να αναδειχθεί η διεύρυνση της δημοσιογραφίας από τους πολίτες.

με τον τρόπο αυτόν: αποτέλεσμα. Προηγήθηκε το αίτιο (πολίτες και επαγγελματίες δημοσιογράφοι αποτελούν το τοπίο της ενημέρωσης και εμπλουτίζουν τις πληροφορίες), με αποτέλεσμα να γίνεται πιο αποτελεσματική έρευνα και καταγραφή των γεγονότων.

6. Να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά η 1^η και η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1. Μονάδες 10 - 28130

Ταβέρνες: Χώροι ψυχικής αποφόρτισης για τους απεγνωσμένους

Το απόσπασμα προέρχεται από τον τόμο I', Η παλαιότερη πεζογραφία μας, εκδόσεις Σοκόλη, 1997, Δημοσθένης Βουτυράς, παρουσίαση- ανθολόγηση: Βέρας Βασαρδάνη, σελ 295, 296-298.

[...] Στις εξοχές του Πειραιά και, λιγότερο, της Αθήνας, «φυτρώνουν» οι μικρές νησίδες περιστασιακής ανακούφισης, οι ταβέρνες. Φτηνό φαγητό και κρασί, που μπορούν να μείνουν χρέος ή να πληρωθούν ρεφενέ από την παρέα, διασκέδαση που περιλαμβάνει κουβέντα, αφηγήσεις και τραγούδι (αλλά πολύ σπάνια στα έργα του Βουτυρά χορό), ανθρώπινη επαφή, φιλία και νέες γνωριμίες, χαλάρωση των εντάσεων, εκτόνωση του καημού και συντήρηση της ελπίδας κάνουν το μαγαζί σημείο καθημερινής συνάντησης και στέκι για μια μεγάλη κατηγορία αντρικού αποκλειστικά πληθυσμού.

Οι ήρωες του Βουτυρά βρίσκουν εκεί ένα πολυλειτουργικό καταφύγιο, όπως και ο δημιουργός τους. Η καίρια ψυχολογική λειτουργία της ταβέρνας γι αυτούς, καθώς αναδεικνύεται στα διηγήματα, είναι η παροχή συναισθηματικής ασφάλειας και η δημιουργία της ψευδαίσθησης ορισμένης ενότητας και ένταξης, ο κατευνασμός δηλαδή των οδυνηρών συναισθημάτων της αποξένωσης, του κενού και της διάμευσης. [...]

Απάντηση

Η σύνδεση μεταξύ 1^{ης} και 2^{ης} παραγράφου επιτυγχάνεται με:

- **επανάληψη σημαντικών λέξεων και αντωνυμίας**: μεγάλη κατηγορία αντρικού αποκλειστικά πληθυσμού στην πρόταση-κατακλείδα της 1ης παραγράφου, επαναλαμβάνεται ως ήρωες στην θεματική πρόταση της 2ης παραγράφου και αντικαθίσταται από αντωνυμία γι αυτούς στην επόμενη πρόταση της 2^{ης} παραγράφου,

• **λέξεις νοηματικά συγγενείς:** *παροχή, δημιουργία, συναισθηματικής ασφάλειας ενότητας και ένταξης, κατευνασμού των οδοντηρών συναισθημάτων της αποξένωσης, του κενού και της διάψευσης,*

• **επίρρημα που δηλώνει τοπική σχέση:** *εκεί.* Στη 2^η παράγραφο, στη θεματική της πρόταση το τοπικό επίρρημα *εκεί* αντικαθιστά το ουσιαστικό *ταβέρνες*, που επιχειρούνται να προσδιοριστούν ως *νησίδες, μαγαζί και στέκι* στην 1η παράγραφο.

Η 2η παράγραφος εστιάζει στην κύρια και βασική προσφορά της ταβέρνας, ως χώρου ψυχαγωγίας και στην εμβάθυνση της πολύπτυχης έννοιάς του και του σημασιολογικού περιεχομένου του, κάτω από πρίσμα ψυχολογικό, συναισθηματικό και κοινωνικό.

7. Να επιλέξεις δύο λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή του λόγου στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις γιατί επέλεξε ο συντάκτης του την καθεμιά (μονάδες 6). Μονάδες 10 – 15183

Ωστόσο, τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν, ενώ σαρώθηκαν οι σταθερές. Έτσι, οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Σε αυτό συμβάλλουν η γραφειοκρατία, αλλά και η μεγάλη δυσπιστία και η απογοήτευση προς το πολιτικό πελατειακό σύστημα.

Απάντηση

Ωστόσο: αντίθεση προς τις πληροφορίες της πρώτης παραγράφου, ότι δηλαδή, ενώ οι νέοι είναι περισσότερο καταρτισμένοι σήμερα, περιορίζεται το πεδίο δραστηριότητάς τους, εφόσον διογκώνονται τα οικονομικά προβλήματα. Έτσι: αποδίδει τη συνέπεια της παραπάνω αντίθεσης, της δυσκολίας δηλαδή των νέων να αναπτύξουν οικονομικές δραστηριότητες.

8. «Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει ..... από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα ..... πρόσθετο βάρος.» (1^η παράγραφος, Κείμενο 1) Ποιος είναι ο ρόλος των υπογραμμισμένων λέξεων ως στοιχείων συνοχής (μονάδες 4); Ποια νοήματα συνδέουν μέσα στο συγκεκριμένο κείμενο (μονάδες 6); Μονάδες 10 – 15353

Οι περισσότεροι απόφοιτοι Λυκείου, όπως φαίνεται από τις πρώτες τους επιλογές στις σχολές που δηλώνουν στα μηχανογραφικά δελτία, επιθυμούν να γίνουν γιατροί, δάσκαλοι, δικηγόροι, αρχιτέκτονες και πολιτικοί μηχανικοί. Πρόκειται για επαγγελματικούς κλάδους που λίγο-πολύ είναι κορεσμένοι, ωστόσο στη θεωρία αποτελούν μια «σταθερή αξία» για επαγγελματική αποκατάσταση. Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει τους νέους για τις επιλογές τους, καθώς ο επαγγελματικός προσανατολισμός ουσιαστικά απουσιάζει από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα αβεβαιότητας σχετικά με την αποκατάσταση δημιουργεί ένα πρόσθετο βάρος. Ένα παιδί 15-16 ετών καλείται να πάρει μια απόφαση ζωής

όταν επιλέγει κατεύθυνση στο σχολείο, με σημαντικό παράγοντα επιλογής την ωριμότητά του που αποτελεί συνάρτηση τόσο του χαρακτήρα του όσο και της οικογένειας στην οποία μεγάλωσε, σύμφωνα με τους ειδικούς. «Πρόκειται για επιστημονική διαδικασία αυτή της επιλογής επαγγέλματος», εξηγεί η κ. Αλεξάνδρα Καππάτου, ψυχολόγος-παιδοψυχολόγος, που συμπληρώνει ότι «οφείλουμε να εξετάσουμε την προσωπικότητα του παιδιού, τις σχέσεις του με τον εαυτό του, τις δεξιότητές του, τις προσδοκίες του από το μελλοντικό του επάγγελμα, στα οποία μπορούμε να καταλήξουμε ύστερα από ενδελεχή έλεγχο ενός ψυχολόγου».

Απάντηση

Οι δύο υπογραμμισμένες λέξεις είναι διαρθρωτικές. Με την παρουσία τους συμβάλλουν στη συνοχή του κειμένου, δηλαδή στη γλωσσική του αλληλουχία, ενώ μέσω του νοήματος που εκφράζουν ενισχύουν τη συνεκτικότητα, δηλαδή τη νοηματική αλληλουχία. Ειδικότερα:

- Το «ωστόσο» ως γλωσσικό στοιχείο συνοχής δηλώνει αντίθεση. Στην προκειμένη περίπτωση η συντάκτρια, αφού έχει επισημάνει στην προηγούμενη περίοδο λόγου ότι οι περισσότεροι απόφοιτοι Λυκείου επιδιώκουν ως πρώτη επιλογή σπουδών επαγγέλματα καταξιωμένα μεν, αλλά με περιορισμένη επαγγελματική αποκατάσταση, τονίζει αντιθετικά ότι η επιλογή ενός κορεσμένου επαγγέλματος από τους νέους δεν είναι σωστό να συνεπάγεται μια κατηγορία σε βάρος τους ότι έκαναν μια μη συνετή επιλογή. Τη θέση αυτή την αιτιολογεί στη συνέχεια επικαλούμενη δύο λόγους, εκ των οποίων ο ένας είναι το γεγονός ότι οι μαθητές δεν έχουν λάβει μια επίσημη επαγγελματική καθοδήγηση μέσα στα σχολεία τους.
- Προκειμένου να προσθέσει και μια δεύτερη αιτία, η συντάκτρια χρησιμοποιεί στο σημείο αυτό το «παράλληλα», το οποίο ως γλωσσικός δείκτης δηλώνει προσθήκη νοήματος. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι η δυσκολία των παιδιών να κάνουν εύστοχες επαγγελματικές επιλογές σχετίζεται επιπλέον και με τη γενική αβεβαιότητα που παρατηρείται στην κοινωνία σε σχέση με την επαγγελματική αποκατάσταση.

9. Να εντοπίσεις και να περιγράψεις με συντομία δύο (2) τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 15360

Η εκπαίδευση και η οικογένεια μεγαλώνουν τα παιδιά δείχνοντάς τους πως η αναμενόμενη και φυσιολογική πορεία της ζωής τους περιλαμβάνει οπωσδήποτε την εξάσκηση κάποιας εργασίας που αποτελεί και βασικό δομικό υλικό της προσωπικότητας ενός ανθρώπου. Τα παιδιά μεγαλώνοντας έχουν εσωτερικεύσει την αξία της σταθερής εργασίας στο μυαλό τους και χτίζουν όνειρα πάνω στην αξία αυτή. Όταν φτάνει η ώρα να εργαστούν και βλέπουν τις πόρτες της σταθερής εργασίας κλειστές, νιώθουν να ματαιώνονται από την κοινωνία και ταυτόχρονα να τη ματαιώνουν. Καλούνται να αναβάλουν τα όνειρά τους για λιγότερο ή περισσότερο χρόνο. Αυτό δημιουργεί μια, περισσότερο ή λιγότερο, παρατεταμένη διάσταση ανάμεσα τις προσδοκίες τους και στην αλήθεια της πραγματικότητάς τους, ανάμεσα στο ιδανικό και στο υπαρκτό, ανάμεσα στο «θέλω» και στο «μπορώ». Αυτή η διάσταση είναι παράγοντας συνεχούς άγχους που μπορεί να οδηγήσει κάποιες επιρρεπείς προσωπικότητες στην ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας.[. .]

Απάντηση

1ος τρόπος συνοχής: Η έλλειψη/απουσία υποκειμένου «τα παιδιά» στις περιόδους λόγου: Όταν φτάνει η ώρα να εργαστούν ... να τη ματαιώνουν. Καλούνται να αναβάλουν τα όνειρά τους για λιγότερο ή περισσότερο χρόνο

2ος τρόπος συνοχής: Η δεικτική αντωνυμία «αυτό» (ονοματική αναφορά) στην φράση «Αυτό δημιουργεί» με την οποία ξεκινά η επόμενη περίοδος λόγου από τις δύο παραπάνω.

10. Αφού εντοπίσεις δύο τρόπους, με τους οποίους εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου

1 (μονάδες 4), να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στη σύνδεση των νοημάτων (μονάδες 6). Μονάδες 10 – 15362

Ακολούθησε καταιγισμός παρόμοιων μελετών. Αν και χρησιμοποιούσαν ελαφρώς διαφορετική μεθοδολογία, τα ευρήματα όλων προσέθεταν επίπεδα λεπτομέρειας στη ζοφερή³ εκτίμηση των Φρέι και Όσμπορν. Όλες αυτές οι μελέτες συμφωνούσαν ότι ορισμένοι επιμέρους τομείς ήταν σημαντικά πιο ευάλωτοι στην αυτοματοποίηση σε σχέση με άλλους, γιατί η τεχνολογία ήταν ήδη αρκετά προσιτή οικονομικά, ώστε οι εταιρείες που θα επένδυαν σε αυτήν να έχουν σχετικά γρήγορα απόδοση. Οι μελέτες ανέφεραν επίσης ότι κάποια επαγγέλματα φαίνονται εν πολλοίς άτρωτα από την αυτοματοποίηση, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Μεταξύ αυτών είναι τα εξαρτώμενα από τις τέχνες της πειθούς (π.χ. δημόσιες σχέσεις) και όσα απαιτούν υψηλό βαθμό ενσυναίσθησης (π.χ. ψυχιατρική), δημιουργικότητας (π.χ. σχέδιο μόδας) ή επιδεξιότητας των χεριών ή των δαχτύλων (π.χ. χειρουργική).

Απάντηση

Τρόποι με τους οποίους εξασφαλίζεται η συνοχή στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 (ενδεικτικά): α. Με την επανάληψη:

παρόμοιων μελετών, οι μελέτες

β. Με τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων: αν και , επίσης

γ. Με τη χρήση αντωνυμιών: όλες αυτές οι μελέτες, μεταξύ αυτών κ.ά.

Λειτουργία στη σύνδεση των νοημάτων (ενδεικτικά):

α. παρόμοιων μελετών, οι μελέτες: έμφαση, συνεκτική παρουσίαση των πορισμάτων των επιμέρους μελετών,

β. αν και: αντίθεση - εναντίωση, διαφοροποίηση των νέων μελετών ως προς τη μεθοδολογία επίσης: προσθήκη ενός ευρήματος των μελετών,

γ. όλες αυτές οι μελέτες: σύνδεση με τις μελέτες που αναφέρονται στην προηγούμενη περίοδο, μεταξύ αυτών: σύνδεση με τα άτρωτα επαγγέλματα που αναφέρονται στην προηγούμενη περίοδο λόγου

11. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις πέντε διαρθρωτικές λέξεις (μονάδες 5) και να γράψεις

³ Σκοτεινή, απαισιόδοξη

τη νοηματική σχέση που δηλώνουν ως προς τη συνοχή του κειμένου (μονάδες 5). Μονάδες 10 – 15396

Δείγμα του πολιτισμού μιας χώρας και της στάθμης του βιοτικού της επιπέδου αποτελεί το ποσοστό των εργαζομένων της και, αντίθετα, ένδειξη οικονομικής διαταραχής και πολλές φορές πολιτιστικής στασιμότητας αποτελεί το ποσοστό των κατοίκων της που μαστίζονται από ανεργία. [...] Η κοινή παραδοχή τού ότι η εργασία έχει ως αποτέλεσμα την υλική ευημερία και την ηθική ικανοποίηση του ανθρώπου έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα ακόμη. Οι αρχαίοι πρόγονοί μας είχαν φτάσει στο σημείο της έξαρσης της εργασίας σε βαθμό που μας προκαλεί θαυμασμό. Επομένως, η εργασία έχει τη δύναμη να κρατά τον άνθρωπο στη ζωή, γιατί γεμίζει τη ζωή του και έτσι αυτή κυλάει αποκτώντας νόημα και αξιόλογο περιεχόμενο. Και επειδή σύμφωνα με φιλοσοφικούς όρους ο άνθρωπος αποτελεί άρρηκτη ψυχοσωματική ενότητα, έχει ανάγκη από ολική επιβίωση μα και από ισορροπία των ψυχικών λειτουργιών του. Αυτά τα δύο βασικά στοιχεία που συντελούν στην ολοκλήρωση (πνευματική και σωματική ανάπτυξη) της ανθρώπινης προσωπικότητας, απορρέουν και αποκτιούνται με την εργασία. Έτσι, ο άνθρωπος γίνεται πνευματικά και οικονομικά ανεξάρτητος [...].

Απάντηση

Διαρθρωτικές λέξεις της δεύτερης παραγράφου και η σημασία τους στη συνοχή του κειμένου:

- αντίθετα: αντίθεση
- μα και (2 φορές): προσθήκη
- Επομένως: συμπέρασμα
- γιατί: αιτιολόγηση
- επειδή: αιτιολόγηση
- έτσι (2 φορές): συμπέρασμα

12. «Γενικότερα, πολλοί γονείς στη χώρα μας είναι γνωστό ότι διακρίνονται για μια μάλλον υπερπροστατευτική συμπεριφορά απέναντι στα παιδιά τους. Αυτό, αν και μεταστρέφεται τα τελευταία χρόνια, οφείλεται κυρίως σε παραδοσιακές αντιλήψεις και συμπεριφορές που εμπεριέχονται στα εθνολογικά, πολιτισμικά και κοινωνικά δεδομένα της χώρας μας». Να καταγράψεις δύο τρόπους με τους οποίους εξασφαλίζεται η συνοχή στο χωρίο. Μονάδες 10 – 16776

Απάντηση

Η συνοχή στο χωρίο εξασφαλίζεται:

- Με την αντωνυμία αυτό, η οποία αποδίδει το γεγονός ότι οι γονείς διακρίνονται για υπερπροστατευτική συμπεριφορά απέναντι στα παιδιά τους,
- Με αντίθεση/εναντίωση (αν και), για να εκφραστεί η αλλαγή στη συμπεριφορά των γονέων απέναντι στα παιδιά τους τα τελευταία χρόνια,
- Με αιτιολόγηση και έμφαση (οφείλεται κυρίως), καθώς καταγράφονται οι λόγοι της μεταστροφής αυτής.

13. Στην δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις. Τι δηλώνει η καθεμία ως μονάδα συνοχής του κειμένου;

«Προς το σκοπό αυτό» «κατόπιν» «ειδικότερα» «Κι αυτό γιατί» «Γι' αυτό»

Μονάδες 10 – 17068

Προς το σκοπό αυτό θα διερευνήσουμε ορισμένους από τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες και κατόπιν θα εξετάσουμε πώς το ίδιο το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην άρση τους με την αλλαγή διδακτικών μεθόδων και πρακτικών. Θα σκιαγραφήσουμε ειδικότερα τις πηγές που κατά τη γνώμη μας ευθύνονται για μια παραποιητική ως ένα βαθμό παρουσίαση της πραγματικότητας συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής, ώστε το σχολείο να παράσχει ίσες ευκαιρίες και να επιτυγχάνει ίσα αποτελέσματα.

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες παρατηρούμε ότι καταβάλλονται προσπάθειες σε διεθνές επίπεδο να υλοποιηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα, που έχουν ως στόχο την ισότητα με βάση το φύλο είτε στην εκπαίδευση γενικότερα είτε στην επιλογή σπουδών και επαγγέλματος ειδικότερα. Κι αυτό γιατί θεωρείται ότι ο θεσμός της εκπαίδευσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την κοινωνία, τόσο ιστορικά όσο και σύγχρονα. Πολλοί πιστεύουν ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη μιας χώρας. Γι' αυτό και η εκπαίδευση στηρίζεται σε αρχές καθολικότητας, καθώς απευθύνεται δυναμικά σε όλα τα παιδιά του έθνους-κράτους, λειτουργώντας επιπλέον με βάση τις αρχές της αξιοκρατίας και της ισότητας ευκαιριών εμπεδώνοντας έτσι δημοκρατικές αξίες.

Απάντηση

Λειτουργία των διαρθρωτικών λέξεων/φράσεων ως προς τη συνοχή του κειμένου:

- Προς το σκοπό αυτό: σκοπός,
- κατόπιν: ακολουθία,
- ειδικότερα: εξειδικευμένη αναφορά,
- Κι αυτό γιατί: αιτιολογία,
- Γι' αυτό: αποτέλεσμα.

14. για την ακρίβεια, πιο πρόσφατα: Να εξηγήσεις με ποιον τρόπο οι παραπάνω φράσεις συμβάλλουν στη συνοχή του λόγου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 20095

Πάντα με ενδιέφεραν τα μαθηματικά, αλλά και οι υπολογιστές και μπήκα στη Σχολή αυτή του Πολυτεχνείου, γιατί μπορούσα να ακολουθήσω και τα δύο μου ενδιαφέροντα. Τελικά, αφιερώθηκα σε μια πτυχή της επιστήμης των υπολογιστών, που έχει να κάνει με τα μαθηματικά θεμέλια του υπολογισμού. Η περιοχή μου, για την ακρίβεια, λέγεται θεωρητική πληροφορική. Οι αλγόριθμοι είναι μια οπτική γωνία με την οποία μπορείς να μελετήσεις πολλές πτυχές του κόσμου. Έτσι, βρέθηκα να μελετάω

και οικονομικά συστήματα και, πιο πρόσφατα, συστήματα που προσπαθούν να επιτελέσουν νοητικές διεργασίες παρόμοιες με αυτές του ανθρώπου. [...]

Απάντηση

για την ακρίβεια: η διαρθρωτική λέξη δηλώνει επεξήγηση / ο συντάκτης επιχειρεί να προσδιορίσει με μεγαλύτερη σαφήνεια την επιστημονική περιοχή στην οποία έχει εντυπώσει.

πιο πρόσφατα: η διαρθρωτική φράση δηλώνει χρόνο / υπογραμμίζεται η τελευταία επιστημονική δραστηριότητα του συνεντευξιαζόμενου.

15. Στο Κείμενο 1 παρατηρούμε πολλές φράσεις που προσδιορίζουν το χρόνο. Να επισημάνεις από ένα παράδειγμα, στο οποίο οι προσδιορισμοί αυτοί διατηρούν α. τη συνοχή μεταξύ των παραγράφων και β. μεταξύ των λεπτομερειών της ίδιας παραγράφου (μονάδες 6). Να εξηγήσεις την επιλογή αυτή της συγγραφέα λαμβάνοντας υπόψη το είδος του κειμένου (μονάδες 4). Μονάδες 10 – 20145

Η Αμέλια Έρχαρτ γεννήθηκε στις 24 Ιουλίου 1897 στο Άτκινσον του Κάνσας [...]. Παιδί δραστήριο και ζωηρό, κρατούσε για τον εαυτό της τον ρόλο του αρχηγού και περνούσε το χρόνο της σκαρφαλώνοντας σε δέντρα, κυνηγώντας αρουραίους με τουφέκι και συμπληρώνοντας με τη μικρότερη αδελφή της τη συλλογή τους από «σκουλήκια, σκώρους, ακρίδες και έναν φρύνο⁴».

Το 1904 πραγματοποιεί την πρώτη της «πτήση»: με ένα κιβώτιο αντί για έλικθρο βουτά από την κεκλιμένη ράμπα που ζήτησε από τον θείο της να κατασκευάσει και να στερεώσει στην οροφή του μικρού σπιτιού του κήπου. Με σκισμένο φόρεμα και πληγωμένα χείλη αναφωνεί ενθουσιασμένη: «Είναι ακριβώς όπως το πέταγμα!». Το 1908 η Αμέλια θα δει για πρώτη φορά αεροπλάνο, αλλά δεν θα εντυπωσιαστεί και θα το περιγράψει ως «ένα πράγμα από σκουριασμένα καλώδια και ξύλο και καθόλου ενδιαφέρον».

Τα οικονομικά προβλήματα της οικογένειάς της δυσχεραίνουν τη σχολική της ζωή, εκείνη όμως ονειρεύεται ένα σπουδαίο μέλλον κι έχει για συντροφιά ένα λεύκωμα με αποκόμματα εφημερίδων για επιτυχημένες γυναίκες σε ανδροκρατούμενους χώρους. Το 1916 αποφοιτά από το γυμνάσιο και κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου εργάζεται ως νοσοκόμα στο στρατιωτικό νοσοκομείο Σπαντίνια στο Τορόντο, όπου κολλά ισπανική γρίπη που της αφήνει κληρονομιά έντονους πονοκεφάλους για όλη της τη ζωή.

Το 1919 αποφασίζει να σπουδάσει ιατρική στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, έναν χρόνο αργότερα όμως εγκαταλείπει τις σπουδές της. [...] Στις 28 Δεκεμβρίου 1920 μαζί με τον πατέρα της επισκέπτεται ένα αεροδρόμιο στο Λονγκ Μπιτς. Ο πιλότος

⁴ φρύνος: αμφίβιο που μοιάζει με τον βάτραχο.

Φρανκ Χοκς της προσφέρει μια δεκάλεπτη πτήση και η εμπειρία αυτή της αλλάζει τη ζωή: «Μέχρι τη στιγμή που ήμασταν στα διακόσια ή τριακόσια πόδια από το έδαφος, ήξερα ότι έπρεπε να πετάζω», θα πει αργότερα.

Αποφασισμένη να γίνει πιλότος, κατορθώνει να μαζέψει 1000 δολάρια για τα πτητικά μαθήματα κάνοντας διάφορες δουλειές, ακόμα και οδηγώντας φορτηγό. Στις 3 Ιανουαρίου 1921 αρχίζει μαθήματα με δασκάλα μια πρωτοπόρο αεροπόρο, την Ανίτα «Νέτα» Σνουκ. Έξι μήνες αργότερα θα αγοράσει το «καναρίνι», το μεταχειρισμένο κίτρινο διπλό με το οποίο στις 22 Οκτωβρίου 1922 θα πετάξει στα 14.000 πόδια, κάνοντας παγκόσμιο ρεκόρ για γυναίκες πιλότους. Στις 15 Μαΐου 1923 γίνεται η 16η γυναίκα που καταφέρνει να πάρει άδεια πιλότου. [...]

Τον Απρίλιο του 1928 η Έρχαρτ λαμβάνει ένα τηλεφώνημα από τον πολιτικό αρθρογράφο πλοίαρχο Χίλτον Χ. Ράιλι, που της προτείνει να πετάξει πάνω από τον Ατλαντικό ως επιβάτης, κρατώντας το ημερολόγιο πτήσης. Δέχεται αμέσως και γίνεται η πρώτη γυναίκα που διέσχισε πετώντας τον Ατλαντικό, ωστόσο απογοητεύεται από το γεγονός ότι δε χειρίστηκε ούτε λεπτό τα αεροπλάνα. «Ο Στουλτζ πραγματοποίησε ολόκληρη την πτήση - έπρεπε. Εγώ ήμουν απλά μία αποσκευή, όπως ένας σάκος πατάτες... Ίσως κάποια μέρα να το δοκιμάσω μόνη», θα δηλώσει μετά την προσγείωση. Τέσσερα χρόνια αργότερα θα πραγματοποιήσει το όνειρό της. [...]

Το επόμενο της σχέδιο είναι εξαιρετικά φιλόδοξο και θα αποδειχθεί μοιραίο: «μία πτήση την οποία θέλω περισσότερο από κάθε άλλη να επιχειρήσω – τον περίπλοκο της Γης, όσο πιο κοντά στον Ισημερινό της είναι δυνατόν», θα πει. [...]

Απάντηση

α. «Το 1909» (1η§ -2η§), «Το 1919» (3η§-4η§), «Τον Απρίλιο του 1928» (5η §-6η§).

β. Στις παραγράφους 2-6, οι εξής λέξεις/φράσεις: «Το 1908», «Το 1916», «Στις 28 Δεκεμβρίου 1920», «Στις 3 Ιανουαρίου 1921», «Έξι μήνες αργότερα», «Στις 3 Ιανουαρίου 1921», «Έξι μήνες αργότερα», «Στις 15 Μαΐου 1923», «αμέσως».

Η επιλογή της χρήσης πολυάριθμων χρονικών προσδιορισμών ως αρμών που διατηρούν τη συνοχή του κειμένου εξηγείται από το βιογραφικό/ιστορικό και, άρα, αφηγηματικό χαρακτήρα του άρθρου, που δομείται πάνω στον άξονα του χρόνου.

Η συγγραφέας επιδιώκει να αποδώσει συνοπτικά τη φιλόδοξη και συγκλονιστική πορεία της Αμέλια από τα πρώτα βήματα μέχρι το τραγικό τέλος, εστιάζοντας στους «σταθμούς», τα γεγονότα που σημάδεψαν αποφασιστικά τη ζωή της. Με αυτό τον τρόπο, ο αναγνώστης παρακολουθεί το ρυθμό των εξελίξεων, και με τη βοήθεια των χρονικών ενδείξεων συνδέει παράλληλα τα συμβάντα και τις επιλογές της Αμέλια αφενός με την ηλικία της, αφετέρου με άλλα ιστορικά γεγονότα των αρχών του αιώνα

16. Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 από μια διαρθρωτική λέξη ή φράση που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση, για να εκφράσει: αιτιολόγηση, πιθανότητα, αποτέλεσμα, αντίθεση, συμπέρασμα. Μονάδες 10 – 20240

Ελλείπει φιλοδοξίας, υπήρξα τυχερή. Κανένας, και πόσο μάλλον εγώ, δεν μπορούσε να προβλέψει την άμεση αποδοχή που είχε το πρώτο μου μυθιστόρημα, καθώς και τα υπόλοιπα βιβλία μου. Ίσως η γιαγιά μου είχε δίκιο, όταν προφήτευε ότι η εγγονή της θα ήταν τυχερή, γιατί γεννήθηκε με ένα σημάδι σε σχήμα αστεριού στην πλάτη της. Για χρόνια νόμιζα ότι αυτό με έκανε ξεχωριστή, αλλά, όπως αποδεικνύεται, είναι κάτι συνηθισμένο, και με την πάροδο του χρόνου ξεθωριάζει.

Υπήρξα πάντοτε πετυχημένη στη δουλειά, γιατί η προειδοποίηση του παππού μου, ότι κάθε αδρανής χρόνος είναι χαμένος χρόνος, με σημάδεψε. Αυτός ήταν ο κανόνας μου επί δεκαετίες, μα έμαθα ότι ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να γίνει το γόνιμο όπου ανθεί η δημιουργικότητα. Δε βασανίζω πια τον εαυτό μου με υπερβολική πειθαρχία, όπως κάποτε, γράφω για την απόλαυση να διηγούμαι μια ιστορία λέξη προς λέξη, βήμα προς βήμα, απολαμβάνοντας τη διαδικασία χωρίς να σκέφτομαι το αποτέλεσμα. Δεν καρφώνομαι σε μια καρέκλα μέρες ολόκληρες γράφοντας με τη συγκέντρωση συμβολαιογράφου. Μπορώ να χαλαρώσω, γιατί έχω το σπάνιο προνόμιο να έχω πιστούς αναγνώστες και καλούς εκδότες που δεν προσπαθούν να επηρεάσουν τη δουλειά μου.

Γράφω για ό,τι έχει σημασία για εμένα, με τον δικό μου ρυθμό. Και σε αυτές τις αδρανείς ώρες, τις οποίες ο παππούς μου θεωρούσε χαρμισμένες, τα πνεύματα της φαντασίας μεταμορφώνονται σε συγκεκριμένους, μοναδικούς χαρακτήρες με τη δική τους φωνή, πρόθυμους να μου αφηγηθούν τη ζωή τους, αν τους δώσω τον χρόνο. Είμαι τόσο σίγουρη πως με περιβάλλουν, ώστε εκπλήσσομαι που κανένας άλλος δεν τους προσέχει.

Το να καταρρίψω τη σιδερένια μου πειθαρχία δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη, μου πήρε χρόνια. Στη θεραπεία και την πενιχρή πνευματική μου πρακτική έμαθα να λέω στο υπερεγώ μου ... να με αφήσει ήσυχη, να απολαύσω την ελευθερία μου. Το υπερεγώ δεν είναι το ίδιο με τη συνείδηση. Το πρώτο μάς τιμωρεί, το δεύτερο μας καθοδηγεί. Έπαυα να δίνω αναφορά στον εργοδηγό μέσα μου, που με τη φωνή του παππού μου μου επιβάλλει συμμόρφωση και απόδοση. Επομένως, ο επίπονος ανηφορικός αγώνας τελείωσε, και τώρα εξερευνώ χαλαρά την περιοχή της διαίσθησης, που αποδείχτηκε καλύτερο περιβάλλον για τη γραφή.

Απάντηση

Ο/Η μαθητής/τρια εντοπίζει στο κείμενο ένα για κάθε νοηματική σχέση χαρακτηριστικό παράδειγμα:

- αιτιολόγηση: θα ήταν τυχερή γιατί γεννήθηκε με ένα σημάδι σε σχήμα αστεριού στην πλάτη της, πετυχημένη στη δουλειά, γιατί η προειδοποίηση του παππού.
- πιθανότητα: Ίσως η γιαγιά μου είχε δίκιο όταν προφήτευε, αν τους δώσω τον χρόνο.
- αποτέλεσμα: Είμαι τόσο σίγουρη πως με περιβάλλουν, ώστε εκπλήσσομαι που κανένας άλλος δεν τους προσέχει
- αντίθεση: μα έμαθα ότι ο ελεύθερος χρόνος...
- συμπέρασμα: Επομένως, ο επίπονος ανηφορικός αγώνας τελείωσε..

17. Στην δεύτερη παράγραφο συναντάμε τη συνδετική λέξη Ωστόσο. Μπορείς να εξηγήσεις τη λειτουργία της ως προς τη δομή της παραγράφου; Μονάδες 10 – 15180

Η εφαρμογή της αρχής της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων στις πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ καταδεικνύει ως ένα βαθμό την θεσμική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην σημερινή κοινωνία σε ζητήματα ισότητας μεταξύ των δυο φύλων. **Ωστόσο**, παρά τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια –τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ανάπτυξης «ειδικευμένων πολιτικών και δράσεων» καταπολέμησης των διακρίσεων μεταξύ των φύλων–, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας) φαίνεται ότι δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ουσιαστικά, καθώς οι ανισότητες λόγω φύλου παραμένουν.

Απάντηση

Το Ωστόσο δηλώνει την αντίθεση ανάμεσα στις δύο πραγματικότητες που παρουσιάζονται στην παράγραφο στο θέμα της ισότητας των δύο φύλων. Ενώ, δηλαδή, διαπιστώνεται ότι έχει επιτευχθεί θεσμική πρόοδος στην σημερινή κοινωνία σε ζητήματα ισότητας μεταξύ των δυο φύλων, από την άλλη μεριά, η ισότητα δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ουσιαστικά. Έτσι στην παράγραφο παρουσιάζεται το θέμα της ισότητας των δύο φύλων με τις δύο αντίθετες όψεις του.

18. Ποιον ρόλο επιτελεί στη συνοχή των νοημάτων, κατά τη γνώμη σου, η λέξη «Συγκεκριμένα» στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 4) και σε ποιο νόημα αναφέρεται (μονάδες 4); Μονάδες 10 – 15238

Σε μια από τις παλιότερες έρευνες για τα κοινωνικά στερεότυπα των φύλων ζητήθηκε από φοιτητές να αξιολογήσουν μια μεγάλη ποικιλία ανθρώπινων χαρακτηριστικών ως προς τον βαθμό στον οποίο κατά τη γνώμη τους το καθένα από αυτά είναι τυπικό γνώρισμα των ανδρών ή των γυναικών. Συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο ανδρικό φύλο, όπως είναι η δύναμη, η λογική, η αυτοπεποίθηση και άλλα παρόμοια, συνιστούν τα οργανωτικά λεγόμενα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, ενώ οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο γυναικείο φύλο, όπως η τρυφερότητα, η φροντίδα, η συγκίνηση κ.ά., συνιστούν τα εκφραστικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η διάκριση οργανωτικών και εκφραστικών χαρακτηριστικών είναι μια ευρύτατα διαδεδομένη στερεοτυπική αντίληψη για την ψυχολογία του άνδρα και της γυναίκας και για τις διαφορές των δύο φύλων σε όλο τον κόσμο.

Απάντηση

Ρόλος στη συνοχή των νοημάτων:

- συγκεκριμενοποιεί τα πορίσματα της έρευνας,
- εισάγει τον αναγνώστη στην παρουσίαση των δεδομένων, τα οποία επεξηγούν την προηγούμενη περίοδο λόγου.

Νοηματική σχέση που εκφράζει: επεξήγηση.

Σε ποιο νόημα αναφέρεται: στο νόημα της θεματικής περιόδου της παραγράφου, η οποία αναφέρεται σε μία έρευνα για τα τυπικά γνωρίσματα των δύο φύλων.

19. Να εντοπίσεις και να περιγράψεις με συντομία στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους λόγου. Μονάδες 10 – 15374

Στο βιβλίο «Η επιστροφή του άνδρα. Λύνοντας τη σιωπή αιώνων» αποδίδεται η μεγάλη σύγχυση που ακολούθησε τις μεταβολές, πλήττοντας κυριολεκτικά τον θεσμό του γάμου και δη της οικογένειας. Εστιάζοντας στη σύγχυση αυτή είναι πιθανό να κατανοήσουμε ότι πρόκειται για μια ιδιαίτερα επώδυνη μετάβαση της οικογένειας σε κάτι καινούργιο. Τα μη εφαρμοσμένα δικαιώματα του έλληνα άνδρα για την πατρότητα, για παράδειγμα, καθώς και μια γενικότερη κοινωνική αμφιθυμία για το τι τελικά περιλαμβάνει ο ρόλος του ως πατέρας, αποτελούν μερικές μόνο ενδείξεις για το αδιέξοδο που περιγράφουμε.

Απάντηση

«Εστιάζοντας στη σύγχυση αυτή...»: Η επανάληψη της λέξης «σύγχυση», η οποία προσδιορίζεται και από τη δεικτική αντωνυμία «αυτή» συμβάλλει στη συνοχή του λόγου ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη περίοδο λόγου της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1.

«Τα μη εφαρμοσμένα δικαιώματα του έλληνα άνδρα για την πατρότητα, για παράδειγμα...»: με τη διαρθρωτική φράση «για παράδειγμα» επεξηγείται το νόημα της δεύτερης περιόδου λόγου της πρώτης παραγράφου και έτσι ενισχύεται η συνοχή του λόγου με την προηγούμενη περίοδο λόγου της παραγράφου.

20. Να εντοπίσεις δύο διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η γλωσσική συνοχή των νοημάτων στο χωρίο του Κειμένου 1: «Είμαι ευτυχής που ζω... του ίδιου μας του εαυτού» (μονάδες 6) και να περιγράψεις με συντομία πώς υπηρετούν τον παραπάνω στόχο (μονάδες 4). Μονάδες 10 – 15533

Είμαι ευτυχής που ζω σε μια κοινωνία που καταδικάζει τον ρατσισμό. Αλλά δεν πρέπει να σταματήσουμε εκεί.

Εάν τον συναντούμε, πρέπει να κρούουμε τον κώδωνα του κινδύνου και να ενεργούμε αμέσως. Πρέπει να έχουμε επίγνωση του γεγονότος ότι η επαγρύπνηση και η ευαισθητοποίηση αρχίζουν σε μικρή κλίμακα.

Η ευαισθητοποίηση περιλαμβάνει και την εξέταση του ίδιου μας του εαυτού.

Απάντηση

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφέρει:

- τη διαρθρωτική λέξη «Αλλά», η οποία δηλώνει σχέση αντίθεσης ανάμεσα στα δύο κειμενικά μέρη που συνδέει ή τη διαρθρωτική λέξη εάν, η οποία δηλώνει σχέση όρου – προϋπόθεσης. (Ένας συνοχικός δεσμός είναι η συνδετικότητα, όπως επιχειρείται με διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις).

- Την αντωνυμία «τον» («εάν τον συναντούμε»), η οποία αναφέρεται στην κεντρική θεματική έννοια, τον ρατσισμό. (Ένας συνοχικός δεσμός είναι η ονοματική αναφορά, όπως επιχειρείται με τη χρήση, κυρίως, δεικτικών αντωνυμιών).
- Την επανάληψη της λέξης «πρέπει» και της λέξης «ευαισθητοποίηση». Η ευαισθητοποίηση αποτελεί βασική ιδέα του κειμένου. Με το ρήμα «πρέπει» δηλώνεται η αναγκαιότητα της ευαισθητοποίησης.

21. Να εντοπίσεις τρεις (3) κειμενικούς δείκτες σύνδεσης στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τη συμβολή τους στην οργάνωσή της (μονάδες 4). Μονάδες 10 – 16801

Είναι βέβαια αλήθεια ότι οι αρχαίοι πρόγονοί μας πρόσφεραν πολλά στον πανανθρώπινο πολιτισμό, ίσως και περισσότερα από οποιοδήποτε άλλο λαό της εποχής εκείνης. Αυτό όμως το έκαναν καλλιεργώντας τη δημοκρατία και τον σεβασμό προς κάθε άνθρωπο, προς το ανθρώπινο πρόσωπο αυτό καθαυτό. Αν τώρα εμείς – στο όνομα των αρχαίων – περιφρονούμε κάποιους από τους συνανθρώπους μας, τότε το μόνο που κάνουμε είναι να φανερώνουμε ότι δεν είμαστε γνήσια παιδιά τους.

Απάντηση

Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζονται οι ακόλουθοι κειμενικοί δείκτες:

- βέβαια
- όμως
- αν τώρα ... τότε

Και οι τρεις (3) δείκτες συμβάλλουν στην οργάνωση της παραγράφου, ανάλογα με τη σημασία τους:

- Βέβαια → εκφράζει βεβαιότητα, σιγουριά· τίθεται στην αρχή της παραγράφου αφενός ως στοιχείο σύνδεσης με τα προηγούμενα και αφετέρου για να εισάγει στον λόγο μια γνωστή και γενικώς αποδεκτή άποψη (ότι οι αρχαίοι Έλληνες πρόσφεραν πολλά στον παγκόσμιο πολιτισμό), η οποία δεν επιδέχεται αμφισβήτηση από κανέναν.
- Όμως → εκφράζει αντίθεση και, ταυτόχρονα, αιτιολόγηση· τονίζει τον τρόπο, με τον οποίο υλοποιήθηκε το περιεχόμενο της προηγούμενης, αδιαμφισβήτητης θέσης. Εισάγει την άποψη ότι οι αρχαίοι Έλληνες πρόσφεραν στον παγκόσμιο πολιτισμό με τη δημοκρατία και τον σεβασμό προς τον άνθρωπο, δηλαδή ταυτόχρονα αιτιολογεί τα προηγούμενα και τα αντιπαραθέτει προς τη σημερινή ιδεολογία και πρακτική του ρατσισμού.
- Αν τώρα ... τότε → εκφράζει όρο / προϋπόθεση και το αποτέλεσμα της. Εισάγει τη θέση ότι, αν οι σύγχρονοι Έλληνες περιφρονούν ορισμένους ανθρώπους, επειδή αισθάνονται ανώτεροι ως απόγονοι των αρχαίων (προϋπόθεση), τότε αποδεικνύουν ότι δεν είναι γνήσιοι απόγονοι ανώτερων προγόνων (αποτέλεσμα). Η θέση αυτή αποτελεί το συμπέρασμα της παραγράφου.

22. Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 15235

Ακόμη, ο τρόπος προβολής συμβάλλει, ώστε τα πρόσωπα και τα γεγονότα που βλέπουμε στην οθόνη να μοιάζουν πραγματικά και φυσικά. Το αποτέλεσμα είναι ο θεατής να αισθάνεται ότι και οι ανθρώπινες σχέσεις, έτσι όπως παρουσιάζονται στην οθόνη, πρέπει να είναι και αυτές αληθινές. Αυτό αποτελεί ένα χαρακτηριστικό της αληθοφάνειας, που καθιστά τη φυγή στον κόσμο της τηλεόρασης δυνατή. Στους μοντέρνους καιρούς η πραγματικότητα έχει υποκύψει και έχει εξαλειφθεί από την προβολή των ειδώλων που μεταφέρονται και κυριαρχούν στην τηλεόραση.

Άλλωστε, σε μεγάλο βαθμό η τηλεόραση μιλά τη γλώσσα των συγκινήσεων και των συναισθηματικών καταστάσεων, από τις οποίες εκμαιεύονται εσωτερικές συγκρούσεις, ταυτίσεις και επιθυμίες παράλληλα με τα ιδεολογικά μηνύματα. Για να κατακτήσει, λοιπόν, ένα ευρύ κοινό, η τηλεόραση πρέπει να στοχεύει στις συναισθηματικές ανάγκες και στις προσωπικές επιθυμίες του, επειδή η τηλεοπτική επικοινωνία δίνει διέξοδο στις καταπιεσμένες επιθυμίες, στις φιλοδοξίες και στα όνειρα του σύγχρονου ανθρώπου, καθηλώνοντάς τον έτσι στο επίπεδο της φαντασίωσης και της αυταπάτης. Αναμφίβολα, ο ονειρεμένος κόσμος, τον οποίο προβάλλει η τηλεόραση, παρέχει στο κοινό τη δυνατότητα αυτής της φυγής. Μόνο που η φυγή είναι απατηλή, δεν λειτουργεί ως φυγή, αλλά ως κοινωνική επανένταξη ή ενσωμάτωση, καθώς πείθει το κοινό, ώστε να δέχεται το αντίθετο του πραγματικού ως φυσικό. Συμπερασματικά, το κοινό των μηνυμάτων της τηλεόρασης ζει σ' έναν κόσμο, στον οποίο η φαντασία υποκαθιστά την πραγματικότητα, ενώ η εικόνα έχει περισσότερη σημασία από το πρωτότυπο.

Απάντηση

Σχέση προσθήκης επεξηγηματικών στοιχείων, τα οποία υποστηρίζουν την κύρια θέση που παρατίθεται στη δεύτερη παράγραφο, ότι δηλαδή ο αληθοφανής τρόπος προβολής προσώπων και γεγονότων στην τηλεόραση καθιστά για τον σύγχρονο άνθρωπο δυνατή τη φυγή στον τηλεοπτικό κόσμο. Στην τρίτη παράγραφο επεξηγούνται οι συναισθηματικές διεργασίες που δεσμεύουν το κοινό στον εικονικό κόσμο της τηλεόρασης.

23. Να παρουσιάσεις τη νοηματική σύνδεση/σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4). Τι προσφέρει, κατά τη γνώμη σου, αυτή η νοηματική σχέση στο κείμενο; (μονάδες 6).

Μονάδες 10 – 15397

Ο τύπος επιτελεί μια σημαντικότερη λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, παρέχοντας βήμα για την ελεύθερη διατύπωση απόψεων πάνω στα θέματα της καθημερινότητας. Η πολυμορφία και η ποικιλία του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου αποτελούν την καλύτερη πραγμάτωση της ελευθερίας λόγου και έκφρασης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε κάθε πολίτη να ενημερωθεί, να ακούσει ή να διαβάσει αντικρουόμενες απόψεις, να προβληματιστεί και ενδεχομένως να σχηματίσει τη δική του άποψη.

Όμως, αυτή είναι μόνο η μια πλευρά του ζητήματος, γιατί εξαιτίας αυτής της ελευθερίας δημιουργείται ο κίνδυνος προσβολής άλλων δικαιωμάτων, που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου. Όλοι όσοι εκφράζονται μέσω του τύπου συνήθως ασχολούνται με κάποιο γεγονός ή πρόσωπο και επ' αυτού εκφέρουν γνώμη, από τον πιο έγκριτο

δημοσιογράφο, που παρουσιάζει ένα εθνικό θέμα υψίστης σημασίας, μέχρι την πρωτοεμφανιζόμενη τηλεοπτική «περσόνα»⁵, που σχολιάζει τον παίκτη ενός ριάλιτι τηλεπαιχνιδιού. [...]

Απάντηση

Η νοηματική σύνδεση των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1 βασίζεται στην αντίθεση. Στην πρώτη παράγραφο παρουσιάζονται οι ευεργετικές συνέπειες της ελευθερίας λόγου του τύπου για το άτομο και την κοινωνία, ενώ στη δεύτερη οι κίνδυνοι που προκύπτουν για άλλα ανθρώπινα δικαιώματα από την κατάχρηση της ελευθερίας αυτής. Η επιλογή αυτή βοηθά τον αναγνώστη να σχηματίσει σφαιρική άποψη στο θέμα της ελευθεροτυπίας και να αναπτύξει τον σχετικό προβληματισμό του. Παράλληλα, με την αντίθεση τονίζεται το δεύτερο σκέλος, η κατάχρηση της ελευθερίας του λόγου, θέμα που επικρατεί και στο υπόλοιπο τμήμα του κειμένου. Έτσι, με την αντίθεση ενισχύεται η συνεκτικότητα του κειμένου.

24. Να εξετάσεις την οργάνωση του Κειμένου 1 στα ακόλουθα:

α. Πώς εξασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης παραγράφου;

β. Πώς συνδέονται νοηματικά η δεύτερη με την τρίτη παράγραφο;

Μονάδες 10 – 16814

Η Μαρία Ρέσα από τις Φιλιππίνες και ο Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία, και οι δύο δημοσιογράφοι στο επάγγελμα, είναι οι νικητές του Νόμπελ Ειρήνης για το 2021. Το βραβείο απονεμήθηκε για τις προσπάθειές τους να διαφυλάξουν την ελευθερία της έκφρασης, που αποτελεί προαπαιτούμενο για τη δημοκρατία και τη διατήρηση της ειρήνης.

«Η κ. Ρέσα και ο κ. Μουράτοφ βραβεύονται με το Νόμπελ Ειρήνης για τη θαρραλέα μάχη τους υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης στις Φιλιππίνες και στη Ρωσία», δήλωσε η πρόεδρος της Νορβηγικής Επιτροπής, Μπέριτ Ρέις Άντερσεν σε συνέντευξη Τύπου. Συμπλήρωσε ότι «οι δύο νικητές εκπροσωπούν όλους τους δημοσιογράφους που αγωνίζονται για αυτό το ιδεώδες σε έναν κόσμο όπου η δημοκρατία και η ελευθερία του Τύπου αντιμετωπίζουν ολοένα και συχνότερα αντίζοες συνθήκες».

Ηλικίας 59 ετών, ο Μουράτοφ, ένας από τους ιδρυτές και διευθυντές της ρωσικής εφημερίδας Νόβαγια Γκαζέτα, «εδώ και δεκαετίες υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης στη Ρωσία σε όλο και πιο δύσκολες συνθήκες», υπογράμμισε η επιτροπή. Η 58χρονη Μαρία Ρέσα, από την πλευρά της, με το ερευνητικό μέσο ενημέρωσης Rappler που συνίδρυσε το 2012, «χρησιμοποιεί την ελευθερία της έκφρασης για να εκθέσει τις καταχρήσεις της εξουσίας και τον αυξανόμενο

⁵ τηλεοπτική «περσόνα»: το προσωπείο που υιοθετούν τα εμφανιζόμενα άτομα στην τηλεόραση

αυταρχισμό στη χώρα στην οποία γεννήθηκε, τις Φιλιππίνες», τις οποίες κυβερνά ο Ροντρίγκο Ντουτέρτε, πρόσθεσε η επιτροπή.

Απάντηση

α. Με την επανάληψη: Η Μαρία Ρέσα... ο Ντμίτρι Μουράτοφ - Η κ. Ρέσα και ο κ. Μουράτοφ, βραβείο - βραβεύονται.
β. Η τρίτη παράγραφος συμπληρώνει τη δεύτερη, προσδιορίζοντας την αξιολογη δράση των δύο δημοσιογράφων, που τους απέφερε το τιμητικό βραβείο Νόμπελ.

25. Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο η 2^η παράγραφος συνδέεται, νοηματικά και γλωσσικά, με την 3^η παράγραφο του Κειμένου 1. Μονάδες 10 - 19479

Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα, βάσει των οποίων μαθητές και εκπαιδευτικοί διευρύνουν την πληροφορία, την ανακαλούν, όποτε τη χρειαστούν και, κυρίως, μπορούν να την ανασύρουν από πολλές πηγές, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται η κριτική σκέψη, αντίποδας της αυθεντίας και της μοναδικότητας της γνώσης.

Συγκεκριμένα, το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης, γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα, πιο δελεαστική από τη γραφή και την έντυπη εικόνα, επιτρέπει την εξερεύνηση της γνώσης και, τέλος, παρακινεί και στην τυχαία μάθηση μέσα από τα παράθυρα ή τις συναφείς ιστοσελίδες που «ανοίγει» ο ενδιαφερόμενος, για να ψάξει το αντικείμενο που διερευνά. Η έρευνα μάλιστα στους ταξιδιώτες του διαδικτύου καταλήγει στο ότι όσο γενικότερους στόχους θέτει κανείς αρχικά τόσο περισσότερους κόμβους και παράθυρα επισκέπτεται, προκειμένου ν' αποκτήσει μια ιδέα για το αντικείμενο που τον απασχολεί, και άρα τόσο περισσότερο ενημερώνεται για πολλά συναφή αντικείμενα.

Απάντηση

Στη 2η παράγραφο οι συγγραφείς υποστηρίζουν τη γενική θέση ότι τα πολυμέσα διαθέτουν πολλά μαθησιακά και διδακτικά πλεονεκτήματα· με τα πλεονεκτήματα αυτά μαθητές και εκπαιδευτικοί αποκτούν συγκεκριμένες δυνατότητες (διεύρυνση, επιλεκτική ανάκληση και ανάσχυση της πληροφορίας), οι οποίες, με τη σειρά τους, οδηγούν προς την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης που αντιτίθεται στην αυθεντία και τη μοναδικότητα της γνώσης.

Στη συνέχεια, στην 3η παράγραφο οι συγγραφείς παρουσιάζουν αναλυτικά ποια είναι τα πλεονεκτήματα αυτά και τα αιτιολογούν – μάλιστα, τα εντοπίζουν στο διαδίκτυο και τα συνδέουν με τις εναλλακτικές μορφές μάθησης.

Με τη χρήση του κειμενικού δείκτη / της συνδετικής λέξης «συγκεκριμένα» δείχνουν στον αναγνώστη ότι η προηγούμενη γενική θέση τώρα θα εξειδικευτεί με συγκεκριμένες αναφορές.

Άρα, οι δύο παράγραφοι (2η και 3η) συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους με βάση το σχήμα: γενική θέση – αποτέλεσμα – συγκεκριμένες αναφορές που τεκμηριώνουν και αιτιολογούν τη γενική θέση και το αποτέλεσμα, πράγμα το οποίο αποτυπώνεται και γλωσσικά με τον δείκτη «συγκεκριμένα».

26. Να εντοπίσεις τη λέξη που επαναλαμβάνεται στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 με τρόπο που βοηθά στη συνοχή των νοημάτων (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 4) και πώς αυτή η σχέση συνδέει νοηματικά τη δεύτερη παράγραφο με την τρίτη (μονάδες 4); Μονάδες 10 – 19588

Ως συνήθως, στη χώρα που αιώνες πριν γέννησε το μέτρο χάνουμε το μέτρο αιώνες μετά. Πράγματι η τηλεόραση αποτελεί έναν ευανάγνωστο δείκτη πολιτισμού. Πράγματι οι τηλεοπτικές παραγωγές, ιδιαίτερα οι καθημερινές, μπορούν να επιφέρουν αυτό που αποκαλούμε πολιτισμική αλλοτρίωση, ξеноμανία κ.λ.π. Πράγματι η ελληνική τηλεόραση, ακόμα και η ιδιωτική, που σέβεται τον ρόλο και το κοινό της, οφείλει να υποστηρίζει ελληνικές παραγωγές, δείγματα πολιτιστικά της δικής μας κουλτούρας, που θα αποτελέσουν και καταπίστευμα⁶ για το μέλλον.

Από τις παραπάνω διαπιστώσεις, όμως, έως τη δαιμονοποίηση των τουρκικών σίριαλ υπάρχει μεγάλη απόσταση, που διανύεται αυθαίρετα και, μετά από πολλά λογικά χάσματα, οδηγούμαστε στο «συμπέρασμα» του αφελληνισμού. Πρώτον, διότι η τηλεόραση αποτελεί περισσότερο αντανάκλαση του πολιτισμού μας και λιγότερο γενεσιουργό αιτία. Σίγουρα και η ίδια, με τη δυναμική της εικόνας που διαθέτει, μεταβάλλεται προοδευτικά από αιτιατό⁷ σε αίτιο πολιτισμικής αλλοτρίωσης. Δεν αντανάκλα δηλαδή μόνο τον πολιτισμό μας, αλλά και τον διαμορφώνει. [...]

Απάντηση

Η λέξη που επαναλαμβάνεται στη δεύτερη παράγραφο, συμβάλλοντας στη συνοχή των νοημάτων, είναι η λέξη «πράγματι». Ως διαρθρωτική λέξη δηλώνει επιβεβαίωση. Η επιβεβαίωση ορισμένων απόψεων που εκφράζονται για τις τηλεοπτικές σειρές είναι ουσιαστικά η διαπίστωση που γίνεται για αυτές. Επομένως, η δεύτερη και τρίτη παράγραφος συνδέονται νοηματικά. Στη δεύτερη παράγραφο επαναλαμβάνεται η διαρθρωτική λέξη της επιβεβαίωσης (πράγματι) και η τρίτη παράγραφος έχει στη θεματική πρόταση τη φράση «από τις παραπάνω διαπιστώσεις...» που ενώνει νοηματικά όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

27. Στο Κείμενο 1 πώς συνδέεται γλωσσικά (συνοχή) και νοηματικά (συνεκτικότητα) η τρίτη παράγραφος με την προηγούμενη; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου. Μονάδες 10 - 19694

Όταν λοιπόν οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν τη δοτή δύναμή τους για να παραβούν κάθε κώδικα δεοντολογίας, γραπτό και άγραφο, και να υπηρετήσουν προσωπικούς στόχους, παραοικονομικού ή παραπολιτικού περιεχομένου, είναι απλώς

⁶Καταπίστευμα: παρακαταθήκη, κληρονομιά

⁷ Αιτιατό: το αποτέλεσμα που συνδέεται με μια αιτία

καταχραστές⁸. Και δικαιώνουν με τη δράση τους ένα πολύ μεγάλο τμήμα της πάντα καχύποπτης κοινής γνώμης, το οποίο χλευάζει σαν αναζιόπιστο το δημοσιογραφικό επάγγελμα.

Ο όρος «λειτουργήμα» χάνει όλο του το νόημα και όταν οι δημοσιογράφοι, δρώντας σαν τεταρτοεξουσιούχοι, νοικιάζουν τη δύναμη και το όποιο κύρος τους σε κομματικούς ή οικονομικούς μηχανισμούς, καταντώντας προπαγανδιστές, υπηρέτες άδηλων συμφερόντων και διακινητές ψευδών. Αν αυτό το κάνουν στα φανερά, προσφέροντας τη γραφή και την υπογραφή τους έναντι αμοιβής, είναι άξιοι του μισθού τους, αλλά και των λοιδοριών⁹ που εισπράττουν από το κοινό. Αν όμως το κάνουν στα κρυφά, ενώ δημοσίως συνεχίζουν να παριστάνουν τους αδέσμευτους και ακριβοδίκαιους τιμητές¹⁰ όλων ανεξαιρέτως, τότε δρουν με διπλασιασμένη δολιότητα και υποκρισία. Αλλά αυτό ακριβώς τους ακυρώνει, έστω κι αν δεν το κατανοούν, ίσως ζαλισμένοι από τη φήμη, μια αποδεδειγμένα εφήμερη θεότητα. Έτσι όπως συλλαμβάνονται να ψεύδονται συνειδητά και συστηματικά («για το καλό της πατρίδας», όπως έχουν τολμήσει να πουν οι κυνικότεροι εξ αυτών), δεν μπορούν να πείσουν πια. Μόνο να φανατίσουν λίγο ακόμα περισσότερο τους ήδη φανατισμένους μπορούν.

Απάντηση

Η σύνδεση της τρίτης με τη δεύτερη παράγραφο επιτυγχάνεται με τους συνδέσμους «και όταν» (συνοχή). Μέσω αυτών δηλώνεται η προσθήκη (και) μιας ακόμη περίπτωσης (όταν) παραβίασης του κώδικα δεοντολογίας των δημοσιογράφων. «Ο όρος “λειτουργήμα” χάνει όλο του το νόημα και όταν οι δημοσιογράφοι, δρώντας σαν τεταρτοεξουσιούχοι, νοικιάζουν τη δύναμη και το όποιο κύρος τους σε κομματικούς ή οικονομικούς μηχανισμούς...».

Στην προηγούμενη παράγραφο ο αρθρογράφος έχει αναφερθεί σε τρόπους με τους οποίους οι δημοσιογράφοι καταχράζονται την εξουσία τους: παραβιάζουν τον δημοσιογραφικό κώδικα δεοντολογίας και υπηρετούν προσωπικούς στόχους. Τώρα προσθέτει μια ακόμα περίπτωση (συνεκτικότητα): εκτός των παραπάνω, οι δημοσιογράφοι καταχράζονται την εξουσία τους και, κατ' επέκταση, παύουν να επιτελούν λειτουργήμα, και όταν υπηρετούν ξένα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα κάνοντας προπαγάνδα και παραπληροφωρώντας.

28. Στις τρεις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 υπάρχει η νοηματική σχέση της αντίθεσης. Να περιγράψεις αυτή τη σχέση (μονάδες 5) και να γράψεις έναν τίτλο που με συντομία να την αποτυπώνει (μονάδες 5). Μονάδες 10 – 15182

Για πρώτη φορά οι Βρετανοί νέοι έως 25 ετών έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες, σε σύγκριση με τους συνταξιούχους, να βρεθούν κάτω από το όριο της φτώχειας, εκτιμά το Joseph Rowntree Foundation. Οι νέοι 16 έως 24 ετών που ζουν με ελάχιστα, έχουν αυξηθεί κατά 6% την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω των ολιγόμηνων συμβάσεων και της

⁸ καταχραστές: αυτοί που εκμεταλλεύονται την εξουσία τους

⁹ λοιδορίες: κατηγορίες

¹⁰ τιμητής: αυτός που κρίνει και επικρίνει τη γνώμη και τις πράξεις των άλλων. Στην αρχαία Ρώμη, αξίωμα που προέβλεπε την εκτίμηση της περιουσίας και τον έλεγχο των ηθών των πολιτών.

ημιαπασχόλησης, και τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα, αποφαίνεται το ίδρυμα. Η πτώση εισοδημάτων και η αύξηση του κόστους διαβίωσης, λέει το ίδρυμα, θα εγκλωβίσουν τους 20άρηδες σε εξαιρετικά χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας –και στην αδυναμία να συντηρήσουν μόνοι τους ένα νοικοκυριό–, για αρκετά χρόνια ακόμη. Την τελευταία δεκαετία, μόνο το 20% των νέων κατάφερε να φύγει από το πατρικό του.

Ίδιες οι τάσεις και στην Ελλάδα, και για εκείνο το μικρό τμήμα της νεολαίας που καταφέρνει να εργάζεται (ανεργία νέων 16-24 ετών: 56,7%), να απασχολείται ευκαιριακά ή σε θέσεις χαμηλότερες των δεξιοτήτων τους.

Δυσοίωνα σενάριο, ανησυχαστικό, εξόχως προβληματικό για τον προοδευμένο κόσμο μας. Διότι νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των ηλεκτρονικών αγαθών και υπηρεσιών να ξεπερνά τα 2,1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλιών-υπερυπολογιστών που βλέπουν ολογραφικά, των 3D εκτυπωτών σπιτιών, μηχανημάτων, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά, οι νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την αγία οικογένεια και τα ρουσφέτια¹¹ των πολιτικών φίλων για μια δουλίτσα. Προς τι τα τηλεκατευθυνόμενα αεροσκάφη, τα ρομπότ στους κομήτες και η έρευνα που «τρέχει» προς τη διόρθωση ελαττωματικών γονιδίων, τις καθολικές ασύρματες επικοινωνίες και την κβαντική τηλεμεταφορά δεδομένων;

Απάντηση

Αντίθεση: από τη μια οι νέοι δεν έχουν σταθερή και προσοδοφόρα απασχόληση, από την άλλη προσφέρονται προς κατανάλωση ποικίλα ακριβά και ελκυστικά προϊόντα της τεχνολογίας και γενικά έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον κόσμο μας.

Ενδεικτικός τίτλος: Το αντιφατικό κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον των νέων. («Πρόοδος» στην παραμονή ... στο σπίτι!)

Σημείωση: Οι μαθητές/-τριες μπορούν να γράψουν κάθε άλλο τίτλο που αποτυπώνει την αντίθεση, κυριολεκτικό ή μεταφορικό.

29. Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 15239

Είναι γνωστό ότι όλες οι κοινωνίες ορίζουν συγκεκριμένα –και διαφορετικά– ενδιαφέροντα, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, εργασίες και ασχολίες ως κατάλληλα για το καθένα από τα δύο φύλα. Βέβαια, είναι λιγότερο γνωστό ότι διαφορετικές κουλτούρες έχουν διαφορετική θεώρηση σχετικά με το ποιες συμπεριφορές αρμόζουν στον ανδρικό και ποιες στον γυναικείο πληθυσμό. Έτσι, στους πολιτισμούς δυτικού τύπου ακούγονται πολύ συχνά φράσεις ή δηλώσεις του τύπου «τα αγόρια είναι πιο ανεξάρτητα, ενώ τα κορίτσια πιο παθητικά», «τα κορίτσια έχουν καλύτερη μνήμη, αλλά τα αγόρια πιο

¹¹ πελατειακές σχέσεις ανάμεσα στους πολιτικούς και τους πολίτες.

ανεπτυγμένη αφαιρετική ικανότητα», «τα κορίτσια παίρνουν καλύτερους βαθμούς, αλλά δεν κάνουν για όλα τα επαγγέλματα».

Ποιοι, όμως, απ' αυτούς και άλλους παρόμοιους ισχυρισμούς αποτελούν μύθο και ποιοι πραγματικότητα; Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; Τα ευρήματα πολλών μελετών που εξέτασαν πιθανές διαφορές σε συμπεριφορές, όπως το άγχος, το επίπεδο δραστηριότητας του ατόμου, η συμμόρφωση σε εντολές, είναι αντικρουόμενα. Αποκάλεσαν αυτές και παρόμοιες στερεότυπες πεποιθήσεις πολιτιστικούς μύθους που δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα. [...]

Απάντηση

Η νοηματική σύνδεση των δύο παραγράφων γίνεται με επεξήγηση των συμπεριφορών που παρουσιάζουν οι άντρες και οι γυναίκες στην πορεία της ζωής τους, με στοιχεία ερευνών οι οποίες απαντούν και στα δύο αρχικά ερωτήματα της 2ης παραγράφου: Ποιοι, όμως, απ' αυτούς και άλλους παρόμοιους ισχυρισμούς αποτελούν μύθο και ποιοι πραγματικότητα; Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; Τα ερωτήματα αυτά συνοψίζουν τους προβληματισμούς που προκύπτουν από την 1η παράγραφο (στους πολιτισμούς δυτικού τύπου ακούγονται πολύ συχνά φράσεις ή δηλώσεις του τύπου... τα επαγγέλματα»).

30. Με συντομία να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά οι δύο πρώτες παράγραφοι του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 15314

Εδώ και δεκαετίες οργανώσεις και σωματεία δίνουν έναν συνεπή αγώνα για τα άτομα με αναπηρία. Ωστόσο, είναι διάχυτη η αίσθηση ότι υφίσταται ένας λιγότερο ή περισσότερο συνειδητός αποκλεισμός. Αποκλεισμός από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, που έχει συχνά τα ίδια χαρακτηριστικά με τους αποκλεισμούς που βιώνουν καθημερινά στη ζωή τους. Αν και φαίνεται ότι γνωστοποιούνται οι ανάγκες και τα προβλήματά τους τόσο από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης όσο και από την ευρύτερη κοινωνία, τελικά τα άτομα αυτά ποτέ δεν έρχονται στο επίκεντρο του δημόσιου προβληματισμού.

Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Συνδέεται με το ευρύτερο πρόβλημα, τη μεγάλη αυτή συζήτηση που αφορά στον ρόλο και στην ευθύνη τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν καλύπτουν την αναγκαιότητα ενημέρωσης της κοινωνίας. Μολονότι, λοιπόν, πολύ εύκολα θα μπορούσαμε να ρίξουμε το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στο κυνήγι των πωλήσεων, η αφετηρία του προβλήματος κατά τη γνώμη μου δεν είναι εκεί, είναι στην ουσία πρόβλημα ολόκληρης της κοινωνίας. Γιατί το τι προτιμά ο πελάτης – αποδέκτης προγραμμάτων και πληροφοριών έχει να κάνει με τον πολιτισμό και την παιδεία.

Απάντηση

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1, ο συγγραφέας κάνει μια διαπίστωση αναφορικά με τη στάση των ΜΜΕ απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Διατυπώνει την άποψη ότι, ενώ δίνεται ειλικρινής αγώνας από σωματεία και οργανώσεις, τα ΜΜΕ δεν ανταποκρίνονται στον θεμελιώδη σκοπό της ευαισθητοποίησης της κοινωνίας απέναντι σε αυτά τα άτομα.

Στη δεύτερη παράγραφο επιχειρείται μια ερμηνεία της συγκεκριμένης στάσης των ΜΜΕ, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η αφετηρία του προβλήματος είναι κάτι που αφορά το σύνολο της κοινωνίας και συνδέεται με την παιδεία και τον πολιτισμό των ατόμων που απαρτίζουν τους αποδέκτες των μηνυμάτων των ΜΜΕ.

Χαρακτηριστική φράση με την οποία ενισχύεται η συνοχή του λόγου και η νοηματική σύνδεση των παραγράφων: «Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή».

31. Να καταγράψεις και να περιγράψεις με συντομία τη νοηματική σχέση που συνδέει την πέμπτη παράγραφο του Κειμένου 1 με τις προηγούμενες. Μονάδες 10 – 15536

Ερευνητές με επικεφαλής την επίκουρη καθηγήτρια Κριστίν Μουνς του Πανεπιστημίου του Κονέκτικατ ανέλυσαν στοιχεία ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος παντρεμένων ανδρών και γυναικών ηλικίας 18 έως 32 ετών σε βάθος 15ετίας και διατύπωσαν τη σχετική ανακοίνωση στο ετήσιο συνέδριο της Αμερικανικής Κοινωνιολογικής Ένωσης.

Οι επιστήμονες εξέτασαν τη σχετική συνεισφορά των δύο φύλων στον οικογενειακό προϋπολογισμό και έκαναν μετά συσχέτιση με την κατάσταση της υγείας καθενός ατόμου. Διαπιστώθηκε ότι όσο μεγαλύτερη οικονομική ευθύνη έχουν οι άνδρες σε ένα νοικοκυριό, τόσο χειρότερη είναι η σωματική και ψυχική υγεία τους.

Η κατάσταση επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο αν οι άνδρες είναι οι μοναδικοί «κουβαλητές» και η γυναίκα τους δεν συνεισφέρει καθόλου από οικονομική άποψη. Οι άνδρες αυτοί έχουν κατά μέσο όρο 5% χειρότερη ψυχική υγεία και 3,5% χειρότερη σωματική υγεία, σε σχέση με τους άνδρες των οποίων οι γυναίκες συνεισφέρουν ισότιμα στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

«Συνήθως, όσον αφορά το ρόλο των δύο φύλων σε ένα γάμο, εστιάζουμε στους διάφορους τρόπους που οι γυναίκες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, π.χ. λόγω οικογενειακής βίας ή επειδή αναλαμβάνουν την μερίδα του λέοντος στις δουλειές του νοικοκυριού. Όμως, η μελέτη μας δείχνει ότι οι αυξημένες προσδοκίες που υπάρχουν για τους άνδρες, μπορούν επίσης να τους κάνουν κακό. Οι άνδρες υποτίθεται ότι πρέπει να είναι οι «κουβαλητές», όμως, όταν έχουν ελάχιστη έως καθόλου οικονομική βοήθεια αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο πάνω τους», δήλωσε η καθηγήτρια.

Από την άλλη, σύμφωνα με τη μελέτη, όταν οι γυναίκες είναι οι «κουβαλητές», αυτό έχει ευεργετική επίδραση στην ψυχολογία τους. Όσο περισσότερα χρήματα φέρνουν εκείνες στο σπίτι, τόσο καλύτερα νιώθουν. Αντίθετα, δεν νιώθουν καθόλου καλά, όταν εξαρτώνται οικονομικά από τους άνδρες τους. Εξάλλου, η σωματική υγεία των γυναικών δεν φαίνεται να επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά από το αν και πόσο συμβάλλουν στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Απάντηση

Από την άλλη πλευρά, Αντίθετα [...], εξάλλου: Οι παραπάνω λέξεις-φράσεις στην πέμπτη παράγραφο δηλώνουν αντίθεση-εναντίωση και συμπληρώνουν με κάπως έντονο τρόπο (εξάλλου) όσα αναφέρονται στις τέσσερις προηγούμενες παραγράφους. Ο αναγνώστης κατανοεί την αντίθεση ανάμεσα στα δύο φύλα σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση οικονομικών θεμάτων και τη συμβολή τους στον οικογενειακό προϋπολογισμό

- Προηγούμενες παράγραφοι: οι άνδρες υποφέρουν ψυχικά και σωματικά, όταν είναι «κουβαλητές»

- Πέμπτη παράγραφος η γυναίκα «κουβαλητής» βιώνει συναισθηματική πλήρωση και δεν αντιμετωπίζει προβλήματα στην υγεία της

32. Ποιο είναι το κοινό σημείο αναφοράς στη βάση του οποίου γίνεται η μετάβαση από την 3η στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1; Να περιγράψεις με συντομία τη νοηματική τους σύνδεση. Μονάδες 10 -16824

Η Νουτζίν, αυτή η ασταμάτητη, απρόμητη έφηβη, στάθηκε στο πάνελ έτοιμη να μην γκρινιάζει, να μην απαιτήσει, να μην σηκώσει το δάχτυλο, για να μας κάνει κήρυγμα ορθότητας. Ακόμα και για την μητέρα της μίλησε: «ενοχλούμαι όταν η μητέρα μου, εξαιτίας της αναπηρίας μου, σπεύδει να εξηγήει στους άλλους πόσο έξυπνη είμαι και πόσα βιβλία έχω διαβάσει». Και με ηρεμία και τρυφερότητα εξήγησε πως: «Αντιλαμβάνομαι ότι είμαι, ότι είμαστε διαφορετικοί. Ντονόμαστε, τρώμε, μιλάμε, προσευχόμαστε διαφορετικά. Δεν μπορώ να απαιτήσω να μας αποδεχτούν αυτομάτως».

Η ίδια έφτασε στην Ελλάδα από τη Συρία στο αμαξίδιό της και ανέφερε χαρακτηριστικά: «χαίρομαι που επέστρεψα, για να αποκτήσω νέες εμπειρίες από την Ελλάδα. Αυτή τη φορά δεν έφτασα βρεγμένη, ούτε έχοντας διακινδυνεύσει να χάσω τη ζωή μου» είπε γελώντας γαλήνια. «Πήγα στην Ακρόπολη, όπου ήταν φανερό ότι οι αρχαίοι Έλληνες δεν είχαν σκεφθεί την πιθανότητα να τους επισκεφθεί κάποιος σε αναπηρικό αμαξίδιο». Προσπάθησε να εξηγήσει με φυσικότητα τα στερεότυπα λέγοντας: «μας λείπει η περιέργεια να γνωρίσουμε το διαφορετικό».

Απάντηση

Στην 3η και στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1 παρουσιάζονται οι εμπειρίες της Νουτζίν και οι απόψεις της. Πιο συγκεκριμένα, στην 3η παράγραφο η Νουτζίν αναφέρει στοιχεία από τη σχέση με τη μητέρα της και τη στάση της απέναντι στη διαφορετικότητα, ενώ στην επόμενη παράγραφο η κοπέλα εκθέτει τον τρόπο που έφτασε στην Ελλάδα. Η συνοχή των δύο παραγράφων επιτυγχάνεται με την αντωνυμία «η ίδια» και νοηματικά συνδέονται με τις απόψεις της Νουτζίν που παρουσιάζονται αυτούσια μέσα σε εισαγωγικά.

33. Στις ακόλουθες περιόδους του Κειμένου 1 (1^η παράγραφος) να ερμηνεύσεις τη χρήση των υπογραμμισμένων λέξεων ως στοιχείων συνοχής με βάση τα συμφραζόμενα.

«Αυτό αποτρέπει πολλές να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει. [...] «Εννοείται, βέβαια, πως αυτό που μετράει στον σύγχρονο κόσμο είναι το αποτέλεσμα,.....»

Μονάδες 10 – 16943

Δυστυχώς, ακόμη και σήμερα υπάρχουν στερεότυπα και προκαταλήψεις απέναντι στις γυναίκες, όχι μόνον όταν αυτές πρωτοεισέρχονται σε έναν χώρο εργασίας, αλλά και όταν έχουν ήδη διακριθεί. Αυτό αποτρέπει πολλές να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει. Μια γυναίκα χρειάζεται να καταβάλει πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια, για να αποδείξει την αξία της και να γίνει αποδεκτή με γνώμονα την προσωπικότητα και τη δουλειά της, και καμιά φορά αναγκάζεται να γίνει πιο σκληρή, μαχητική και επίμονη. Εννοείται, βέβαια, πως αυτό που μετράει στον σύγχρονο κόσμο είναι το αποτέλεσμα, κι εκεί δεν χωράνε στερεότυπα και απαρχαιωμένες αντιλήψεις.

Απάντηση

- Η δεικτική αντωνυμία «Αυτό» ως στοιχείο συνοχής συνδέει την περίοδο στην οποία ανήκει (δεύτερη) με την προηγούμενη (πρώτη), αφού αντικαθιστά το περιεχόμενο εκείνης συμπυκνώνοντας σε μια λέξη το φαινόμενο της ύπαρξης στερεοτύπων και προκαταλήψεων απέναντι σε γυναίκες, είτε όταν αυτές εισέρχονται σε έναν χώρο εργασίας είτε όταν έχουν ξεχωρίσει μέσα σε αυτόν. Η ομιλήτρια μέσω της αντωνυμίας πετυχαίνει να αξιοποιήσει το προηγούμενο νόημα χωρίς να το επαναλάβει άσκοπα, αναφέροντας παράλληλα μια βασική συνέπειά του: το φαινόμενο «αυτό» για το οποίο έγινε λόγος (δηλαδή των στερεοτύπων και της προκατάληψης σε βάρος των γυναικών) «αποτρέπει πολλές (γυναίκες) από το να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει».
- Το «βέβαια» ως συνδετική λέξη δηλώνει έμφαση και ισοδυναμεί με το «φυσικά, αδιαμφισβήτητα». Εδώ η ομιλήτρια έχει ήδη αναφέρει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες με τη σε βάρος τους εργασιακή προκατάληψη και τον προσωπικό αγώνα που δίνουν να καταξιωθούν. Τονίζει ωστόσο με έμφαση ότι αναμφίβολα, σε κάθε περίπτωση, είναι αυτονόητο ότι, ανεξάρτητα από τα όποια στερεότυπα, ο καθένας κρίνεται εκ του αποτελέσματος και, εφόσον αυτό είναι καλό, κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητήσει.

34. Γι' αυτό (2η παράγραφος), Με απλά λόγια (2^η παράγραφος), Ωστόσο (6η παράγραφος): Ποιος είναι ο ρόλος των παραπάνω λέξεων - φράσεων στη συνοχή των νοημάτων του κειμένου 1 (μονάδες 4); Ποια νοηματική σχέση, κατά τη γνώμη σου, εκφράζει η καθεμία (μονάδες 6); Μονάδες 10 – 17998

Όσο δυνατοί και έξυπνοι και να θέλουμε να θεωρούμαστε, η ανθρώπινη φύση είναι γενικά αδύναμη όσον αφορά στις σκέψεις. Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό τις πιο ανήκουστες στιγμές και σαν τον συνήγορο του διαβόλου σε κάνουν να δεις τα πράγματα και τις καταστάσεις αλλιώς, μερικές φορές ακόμα και πέρα από τη λογική.

Γι' αυτό, κατά μεγάλο μέρος ευθύνονται οι προκαταλήψεις που θρέφουμε ως κοινωνίες. Είναι εκείνες οι ακλόνητες πεποιθήσεις που δεν στηρίζονται σε καμία λογική επιχειρηματολογία. Παρόλα αυτά, επειδή τις πιστεύουν οι πολλοί, υπολαμβάνονται¹² ως ολόκληρη θεωρία, μια που έχει σχηματιστεί με την πάροδο του χρόνου κατά έναν μη επιστημονικό τρόπο, ο οποίος όμως είναι κοινώς αποδεκτός και βασίζεται σε πολλά αρνητικά συναισθήματα, όπως η περιφρόνηση και η απέχθεια. Με απλά λόγια, είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία επειδή έτσι πιστεύουν οι πολλοί ξαφνικά γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι». Μα δεν είναι όλοι έτσι. Υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα. Φτάνει να θέλουμε να τις δούμε.

[...]

Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων που μας έχουν μάθει[...]. Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι, χωρίς να κάνουμε καν τον κόπο να κρίνουμε από μόνοι μας τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά που έχουμε απέναντί μας.

Ωστόσο, κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον. Είμαστε διαφορετικοί και μοναδικοί κι αυτό είναι το ωραίο, αυτό κάνει τον κόσμο μας ενδιαφέροντα. Φτάνει να προσπαθούμε να γίνουμε εμείς αυτοί οι άνθρωποι που θα θέλαμε να απαρτίζουν την κοινωνία μας, ειλικρινείς και ευγενικοί, ό,τι κι αν πιστεύουν οι άλλοι, όσες προκαταλήψεις κι αν έχουν. Η μορφιά ξεκινά από μέσα μας, από την διαύγεια του μυαλού μας και την καθαρότητα της σκέψης μας.

Απάντηση

Ο ρόλος των διαρθρωτικών-μεταβατικών αυτών λέξεων/φράσεων είναι να:

- συνδέουν γλωσσικά τις προτάσεις, τις περιόδους λόγου και τις παραγράφους μεταξύ τους, έτσι ώστε να συμβάλλουν στην οργάνωση – διάρθρωση – συνοχή του λόγου. Οι λέξεις/φράσεις αυτές – μαζί με την οργάνωση του κειμένου – συμβάλλουν στην αντίληψη του περιεχομένου και τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα του κειμένου,
- εξασφαλίζουν τη συνέχεια των νοημάτων, δε διακόπτουν τη ροή της σκέψης του γράφοντος, μεταδίδουν τα μηνύματα με ευκολία, συντελούν στην ομαλή μετάβαση από τη μια ιδέα στην άλλη,
- καθιστούν ταχύτερα αντιληπτή τη μετάβαση από τη μια ιδέα στην άλλη, το κείμενο καθίσταται ευκολότερα κατανοητό κ.ά.

Γι' αυτό = αιτιολόγηση (γιατί, εξαιτίας, επειδή...) ή και αποτέλεσμα (αυτό είναι το αποτέλεσμα, απότοκο όλων των παραπάνω είναι...). Αιτιολογείται γιατί και ποιες σκέψεις τρυπάνουν στο μυαλό. Επίσης, δεκτή μπορεί να είναι και η απάντηση ότι οι σκέψεις αυτές είναι αποτέλεσμα των προκαταλήψεων.

Με άλλα λόγια= εισαγωγή επεξήγησης – διασάφησης. Επεξηγεί/διασαφηνίζει ποια είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία πιστεύουν οι πολλοί και έτσι γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι».

Ωστόσο= Αντίθεση – εναντίωση, εστιάζει στο γεγονός ότι κανένας από τους ανθρώπους, τους οποίους ξεχωριστά έχουμε απέναντί μας, δεν είναι ίδιος με τον άλλον.

35. Πώς εξασφαλίζεται στο Κείμενο 1 η συνοχή μεταξύ δεύτερης - τρίτης παραγράφου και τρίτης -τέταρτης; Να προσδιορίσεις σε κάθε περίπτωση τις συνδετικές λέξεις και να επισημάνεις τα νοήματα που συνδέουν. Μονάδες 10 – 19748

Είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτή η διαφορά μεταξύ του επίμονου και πειστικού αλλά δίκαιου στελέχους, από τον ανασφαλή πειστικό ή και επιθετικό και συχνά «θρασύδειλο». Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ειλικρίνεια και η πειστικότητα των προθέσεων είναι αυτή που κάνει τη διαφορά. Μια περιστασιακά επιθετική συμπεριφορά δεν πρέπει βιαστικά να κατατάσσεται στην κατηγορία του εκφοβισμού μιας και συχνά αποτελεί εκδήλωση άγχους, πίεσης ή και πρόσκαιρης ανασφάλειας.

Είναι επομένως απαραίτητο να ακολουθούμε κάποια βασικά συνετά βήματα στην αξιολόγηση μιας συμπεριφοράς πριν την χαρακτηρίσουμε εκφοβισμό ή και προσπάθεια χειραγώγησης. Θα πρέπει να προσδιορίσουμε τι ακριβώς συμβαίνει και να αναρωτηθούμε: Έχει κακές προθέσεις ο συγκεκριμένος άνθρωπος; Μήπως περνάει μια άσχημη ημέρα γεμάτη στρες ή δεν

έχει την ωριμότητα να αντιμετωπίσει μια έκτακτη κατάσταση; Τέτοια φαινόμενα συχνά δεν αντιστοιχούν σε θύτες «bullying» αλλά χαρακτήρες που, στην προσπάθειά τους να υλοποιήσουν το πρόγραμμα ή τη φιλοδοξία τους, ή ακόμα και να υπηρετήσουν τους εταιρικούς στόχους, επιδίδονται σε σκληρή εργασία και ασκούν έντονη κριτική με άμεσο τρόπο χωρίς να «χαιδεύουν αφτιά».

Πίσω από αυτές τις συμπεριφορές πιθανότατα να υπάρχει πραγματικό ενδιαφέρον για επιτυχία και όχι δολιότητα. Ο πραγματικός «bully» εκμεταλλεύεται τις αδυναμίες των άλλων με σκοπό να εκπληρώσει τις φιλοδοξίες του. Διακατέχεται από αλαζονεία, κυκλοθυμία και δρα με μυστικότητα, προσποιούμενος ότι πρεσβεύει τις αξίες της εταιρείας για να ενισχύσει την εξουσία του. Γενικά, μπορεί να βλέπει παντού εμπόδια και καθένα που θα βρεθεί κοντά του στο χώρο εργασίας, μπορεί να γίνει στόχος του.

Απάντηση

Η τρίτη με τη δεύτερη παράγραφο συνδέονται μέσω του «επομένως», που δηλώνει συμπέρασμα. Ειδικότερα η αρθρογράφος, στη δεύτερη παράγραφο, υποστηρίζει ότι μια μη συστηματική εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στον εργασιακό χώρο δεν πρέπει να ταυτίζεται πάντα με τον εκφοβισμό, αφού συχνά πηγάζει από άλλους παράγοντες (άγχος, πίεση, πρόσκαιρη ανασφάλεια). Με βάση αυτό το δεδομένο και μέσω του «επομένως», στην τρίτη παράγραφο οδηγείται στο συμπέρασμα ότι η πιεστική συμπεριφορά ενός εργασιακά ισχυρού προς έναν απλό υπάλληλο, πριν στιγματιστεί με έντονα αρνητικό πρόσημο (εκφοβισμός, χειραγώγηση), θα πρέπει πρώτα να αξιολογείται με σύνεση.

Η τέταρτη παράγραφος συνδέεται με την τρίτη μέσω της φράσης «Πίσω από αυτές τις συμπεριφορές» και πιο συγκεκριμένα μέσω της δεικτικής αντωνυμίας «αυτές» συνδυασμένης με το ουσιαστικό «συμπεριφορές». Με αυτές τις δύο λέξεις η αρθρογράφος «δείχνει» την προηγούμενη παράγραφο και παραπέμπει τον αναγνώστη στις πιεστικές-επιθετικές συμπεριφορές για τις οποίες έκανε λόγο εκεί, οι οποίες ως φαινόμενα συχνά δεν αντιστοιχούν, όπως λέει, «σε θύτες “bullying”». Το ζήτημα αυτό το διευκρινίζει στην τέταρτη παράγραφο, όπου εξηγεί ποια είναι τα χαρακτηριστικά στη συμπεριφορά ενός «bully».

36. Να επισημάνεις τη συμβολή του συνδέσμου «Όμως» στη δομή και στο περιεχόμενο της τρίτης παραγράφου του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 19749

Ως το πιο δημοφιλές άθλημα στον πλανήτη, το ποδόσφαιρο δεν είναι απρόσβλητο στον ρατσισμό. «Όμως το ποδόσφαιρο είναι μια σχολή της ζωής», τόνισε ο Κριστιάν Καρεμπέ. «Κάθε παιδί μαθαίνει πώς να συμπεριφέρεται στους φίλους του, μαθαίνει την έννοια της ομαδικότητας, μαθαίνει να συνεργάζεται και να κινείται προς την υλοποίηση ενός κοινού στόχου και κυρίως μαθαίνει να σέβεται τον άλλον. Μέσω του παιχνιδιού μπορούν να μεταφερθούν πολλά μηνύματα. Τα παιδιά δεν γεννιούνται με την έννοια του ρατσισμού, είναι κάτι που εμείς εφηύραμε ως άνθρωποι και εναπόκειται σε εμάς να ζαναγράψουμε την ιστορία, εξαλείφοντάς τον, δείχνοντας ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ μας, ότι είμαστε όλοι άνθρωποι».

Απάντηση

Ο σύνδεσμος «Όμως» στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1, ως προς τη δομή, συνδέει αντιθετικά τη θεματική περίοδο με τα σχόλια/λεπτομέρειες. Πιο συγκεκριμένα, στη θεματική περίοδο της παραγράφου διατυπώνεται η άποψη ότι το ποδόσφαιρο, το δημοφιλέστερο άθλημα παγκοσμίως, δεν είναι ανεπηρέαστο από φαινόμενα ρατσισμού. Στη θέση αυτή αντιπαρατίθεται μέσω του «Όμως», σε ευθύ μάλιστα λόγο, η άποψη του Κριστιάν Καρεμπέ ότι «το ποδόσφαιρο είναι μια σχολή της ζωής». Ουσιαστικά η θέση του ποδοσφαιριστή έρχεται σε αντίθεση με τη θεματική περίοδο, αφού το γεγονός ότι το ποδόσφαιρο προσβάλλεται από τον ρατσισμό δε συνάδει με τον παιδευτικό ρόλο που έχει, κυρίως προς τα παιδιά, στα οποία έμμεσα καλλιεργεί την αξία της συνεργασίας και του αλληλοσεβασμού.

37. Να καταγράψεις τη νοηματική σχέση που δηλώνουν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1: όταν, είναι φανερό ότι, ενώ, ώστε, ή. Μονάδες 10 – 20153

Υπάρχει μια μορφή ρατσισμού που τη βιώνουμε ολόγυρά μας καθημερινά, προσπερνώντας την αδιάφορα όταν δεν μας στοχεύει. Αυτοί που τον υφίστανται δεν είναι καν απαραίτητο να έχουν διαβεί τα σύνορα της χώρας, πράγμα που ίσως εξηγεί γιατί το μαρτύριό τους ελάχιστα συγκινεί και διεγείρει τα ανθρωπιστικά ανακλαστικά της πλειοψηφίας των κατά δήλωση αντιρατσιστών...

Η σκηνή στην κεντρική πλατεία της Ηλιούπολης. Μια γυναίκα τρέχει να προλάβει στη στάση το ακριβοθώρητο λεωφορείο της περιοχής. Στο παγκάκι της στάσης κάθεται μια παρέα νεαρών, πάνω-κάτω σε ηλικία τρίτης λυκείου. Ξάφνου, ένα πόδι απλώνεται απ' το παγκάκι. Η γυναίκα σκοντάφτει πάνω του και πέφτει, ενώ την ίδια στιγμή η παρέα ξεσπά σε γέλια και σε επευφημίες γι' αυτόν που είχε τη φαινή ιδέα! Η γυναίκα σηκώνεται, μαζεύει ντροπιασμένη τα κομμάτια της και μπαίνει αμίλητη στο λεωφορείο, δευτερόλεπτα πριν κλείσει η πόρτα. Είναι φανερό ότι έχει προ πολλού συμβιβαστεί με την ιδέα πως ανήκει σε κατώτερη «ράτσα». [...]

Λεπτομέρεια: Η γυναίκα δεν ανήκε στους ευνοημένους της Φύσης, αυτούς που θα χαρακτηρίζονταν «ευειδείς»¹³. Ήταν αρκετά ευτραφής, και τα χαρακτηριστικά της δεν είχαν, γενικά, τίποτα το «ελκυστικό» με βάση τις επιταγές του σύγχρονου σταρ-σύστημ. [...]

Το περιστατικό δεν είναι μεμονωμένο. Ανάλογα συμβαίνουν καθημερινά στην Αθήνα (για να περιοριστώ στην πόλη μου). Και όλα, σχεδόν, έχουν ως αυτουργούς νέα παιδιά. Πολλά απ' αυτά κατεβαίνουν στους δρόμους συμμετέχοντας σε αντιρατσιστικά συλλαλητήρια, ενώ στο σχολείο βγάζουν πύρινες ανακοινώσεις κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. [...]

Μια νέα γενιά, λοιπόν, αναδύεται φέροντας μέσα της τον σπόρο του φασισμού της εικόνας. Έτσι όπως η τελευταία επιβάλλεται με βάση τα προστάγματα ιδιοτελών κέντρων του διεθνούς image-making! Κι όσοι δεν είναι προικισμένοι με τις ιδιότητες που απαιτούν τα στερεότυπα, οφείλουν να υποβάλλονται σε πόνους κι έξοδα, ώστε να υπερνικήσουν, κατά το δυνατόν, την ίδια τη βούληση της Φύσης. [...]

¹³ Ευειδής (ο/η): αυτός/ή που έχει καλή εμφάνιση

Καμία προοδευτική πολιτική δύναμη, καμία ευαίσθητη ανθρωπιστική οργάνωση, κανένα αντιρατσιστικό κίνημα δεν ασχολήθηκε ποτέ με αυτό το είδος κοινωνικού ρατσισμού. Και κανείς απ' αυτούς δεν ανησύχησε για τις (εν μέρει κληρονομημένες, εν μέρει αναδιδόμενες) νοοτροπίες και συμπεριφορές μιας πολύ σκληρής νέας γενιάς σε ό,τι αφορά την αισθητική διαφορετικότητα ή –ακόμα χειρότερα – τη φυσική αδυναμία. [...]

Απάντηση

όταν: προϋπόθεση
είναι φανερό ότι: επιβεβαίωση,
αποδοχή ενώ: αντίθεση
ώστε: αποτέλεσμα
ή: διάζευξη

38. Να εντοπίσεις δυο τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους λόγου στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 20163

[...] Το να εναντιώνεσαι στην κοινωνία σου, τη Βικτωριανή Αγγλία, και να της καταμαρτυρείς όσα ο Μιλλ στο δοκίμιό του Για την υποτέλεια των γυναικών (1869), γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι θα δεχθείς το χλευασμό και την ειρωνεία, δεν είναι για τον καθένα. Αλλά ο Τζον Στιούαρτ τιμούσε ως ισότιμή του από κάθε άποψη τη Χάριετ Τέιλορ με την οποία συνδέοταν στενά φιλικά επί μακρόν και την οποία παντρεύτηκε μετά το θάνατο του πρώτου της συζύγου. Είναι αυτή η ξεχωριστή σχέση που τροφοδοτεί το στοχασμό του, αλλά κι ο στοχασμός του που συμπληρωματικά δίνει ποιότητα και βάθος στη σχέση αυτή.

Απάντηση

Η συνοχή αναφέρεται στο σύνολο των γλωσσικών μέσων με τα οποία οι γλωσσικές μονάδες (προτάσεις, περίοδοι) συνδέονται μεταξύ τους, ώστε να αποτελούν μεγαλύτερες ενότητες λόγου. Ειδικότερα:

α) αναφορά: αφορά τη σχέση ενός κειμενικού στοιχείου με ένα άλλο που προηγείται ή έπεται (με τη χρήση αντωνυμιών):

Είναι αυτή η ξεχωριστή σχέση

β) σύζευξη: αφορά τη σύνδεση ενοτήτων λόγου, με τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων που δηλώνουν: αντίθεση: Αλλά ο Τζον Στιούαρτ τιμούσε..., ... αλλά κι ο στοχασμός του...

39. Άλλωστε, Ωστόσο: Ποιος είναι ο ρόλος των δύο λέξεων στην οργάνωση των νοημάτων της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1; Μονάδες 10 – 20195

Πιστεύουμε ότι τα Μ.Μ.Ε. σε συνδυασμό με την εκπαίδευση μπορούν να συνεισφέρουν στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων ανθρώπων. Μπορούν να αναδείξουν τις νέες συνθήκες μέσα στις οποίες διαμορφώνεται η παραγωγική διαδικασία, με τέτοιο τρόπο, ώστε αυτός να γίνει κατανοητός από τους νέους. Άλλωστε, σύμφωνα με τα ευρήματά μας, οι νέοι φαίνονται πρόθυμοι να διεκδικήσουν ένα πολύπλευρο και γόνιμο επαγγελματικό προσανατολισμό από μια ποικιλία πηγών. Στα πλαίσια αυτά αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της χρήσης των σύγχρονων Μ.Μ.Ε. Ωστόσο, δεν παραλείπουν, ιδιαίτερα τα κορίτσια, να τονίζουν το σεξιστικό τους χαρακτήρα στον τρόπο προβολής των επαγγελματικών αξιών.

Απάντηση

Οι δύο λέξεις είναι διαρθρωτικές, βοηθούν στην ομαλότερη μετάβαση στα νοήματα ανάμεσα στις περιόδους λόγου της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1. Ειδικότερα:

«άλλωστε»:

- Προστίθεται ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο, αυτό της προθυμίας των νέων να ενημερωθούν πολύπλευρα για το επαγγελματικό τους μέλλον.
- Λειτουργεί ενισχυτικά ως προς τη θέση της προηγούμενης περιόδου ότι τα ΜΜΕ (σε συνδυασμό με την εκπαίδευση) συνεισφέρουν θετικά στο να κατανοήσουν οι νέοι τις τρέχουσες επαγγελματικές συνθήκες.

«ωστόσο»:

- Με αυτήν οριοθετείται η αντίθεση μεταξύ της αναγκαιότητας χρήσης των σύγχρονων ΜΜΕ και των σεξιστικών αξιών που προβάλλονται από αυτά.
- Παρουσιάζονται και οι δύο αντιλήψεις των νέων για την χρήση των ΜΜΕ.

40. Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η νοηματική σύνδεση και αλληλουχία ανάμεσα στις τέσσερις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 15278

Με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στήθηκε, κατά τον γάλλο διανοητή Μπερνάρ Ανρί- Λεβί, «ένα παγκόσμιο κουβεντολόι στο πλαίσιο του οποίου κανένας δεν έχει τη δικαιοδοσία να ιεραρχεί ή να διακρίνει ανάμεσα στην ευφυΐα και στο ντελίριο, στην πληροφόρηση και στις ψευδείς ειδήσεις, στην αναζήτηση της αλήθειας και το πάθος για άγνοια». Ο επιφανής γάλλος στοχαστής θεωρεί πως το εν λόγω άκρως ανησυχητικό φαινόμενο οφείλεται σε συγκεκριμένους λόγους.

Ο πρώτος σχετίζεται με «το στιγμιαίο των σκέψεων που εκφράζονται» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δηλαδή με το γεγονός πως πλέον δεν υπάρχει «καμία απόσταση, κανένα φίλτρο, καμία μεσολάβηση. Κατά συνέπεια οι απόψεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μοιάζουν πολύ με εκείνη την ακατέργαστη γλώσσα, ιδιαίτερα αυτοαναφορική, ιδιαίτερα έντονη, που ο Χέγκελ περιλάμβανε μεταξύ των αιτιών της βίας και της αγριότητας μεταξύ των ανθρώπων», σημειώνει ο Ανρί – Λεβί.

Ο δεύτερος είναι η εξαπάτηση των χρηστών από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τα οποία, αντί να ευνοούν την κοινωνικοποίηση, όπως υποδηλώνει, άλλωστε, το όνομά τους, εντείνουν «την αποκοινωνικοποίηση, με την συνεπακόλουθη ψευδαίσθηση των υποτιθέμενων φίλων που μας αγαπούν με ένα κλικ και σταματούν να μας αγαπούν με ένα κλικ και η

αύξηση των οποίων είναι σημάδι του ότι στην πραγματικότητα δεν έχουμε πια φίλους». Ο Ανρί – Λεβί κάνει λόγο για «βασιλεία του ναρκισσισμού που με την πρόφαση της διασύνδεσης, αναδεικνύει την αποξένωση από όλα όσα κάποτε διαμόρφωναν τις κοινότητες, την αλληλεγγύη, την αδελφοσύνη».

Όσον αφορά τον τρίτο λόγο, ο 72χρονος φιλόσοφος επικαλείται τον Άγιο Διονύσιο, τον διάσημο πρώτο επίσκοπο του Παρισιού, τον οποίο αποκεφάλισαν οι βάρβαροι, αλλά εκείνος διέσχισε πεζός τον λόφο του Σεν-Ντενί, κρατώντας παραμάσχαλα το κομμένο του κεφάλι. «Με τους μηχανισμούς του Διαδικτύου παρατηρούμε ένα παρόμοιο φαινόμενο, αλλά σε παγκόσμια κλίμακα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Σήμερα δεν πρόκειται πια για το κεφάλι μας, αλλά για τη μνήμη μας. Δεν την παίρνουμε παραμάσχαλα, αλλά στην παλάμη των χεριών μας, ή μέσα σε μία τσέπη», γράφει ο Ανρί – Λεβί, υπενθυμίζοντας ότι μέσω των έξυπνων κινητών «απαλλασσόμαστε από εκείνη την προσοχή που μας επιτρέπει να εντοπίζουμε συνειδητά πληροφορίες, καταστάσεις και θραύσματα αναμνήσεων που ξεχνάμε, τόσο όσο η τεχνολογία μάς επιτρέπει να τα επαναφέρουμε στη μνήμη μας κατά βούληση».

Απάντηση

Η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στις τέσσερις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 επιτυγχάνεται με την απαρίθμηση των λόγων (2η, 3η και 4η παράγραφος) στους οποίους οφείλεται το εν λόγω άκρως ανησυχητικό φαινόμενο, σύμφωνα με τον επιφανή Γάλλο στοχαστή (1η παράγραφος).

Η σύνδεση γίνεται με τη χρήση των διαρθρωτικών λέξεων – φράσεων «ο πρώτος», «ο δεύτερος» και «όσον αφορά τον τρίτο λόγο» οι οποίες πραγματώνουν λεξικά τη νοηματική σχέση της απαρίθμησης. Ο αρθρογράφος απαριθμεί τους λόγους για τους οποίους ο Γάλλος διανοητής Ανρί – Λεβί θεωρεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επικίνδυνα.

41. Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίον συνδέονται νοηματικά οι τέσσερις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 15531

Θα χαρακτηρίζαμε τον παραπάνω τρόπο ζωής -διότι για τρόπο ζωής πρόκειται, όταν δεν είσαι οφλάιν¹⁴ παρά μονάχα τις ώρες που κοιμάσαι- νοσηρό;

Από τη μία, ναι. Καθώς σκρολάρεις¹⁵ στο τάιμλαιν¹⁶ σου (πόσοι νεολογισμοί σε μία μόνο φράση!) σου δημιουργείται βάσιμα η υποψία ότι ο homo sapiens¹⁷ των αρχών του 21ου αιώνα δεν ζει. Παίζει σε μια αέναη παράσταση με κεντρικό πρόσωπο τον ίδιο, συμπρωταγωνιστές τους φίλους και τους συγγενείς του και εν δυνάμει κοινό του σύσσωμη την ανθρωπότητα.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

¹⁴ Offline=εκτός σύνδεσης

¹⁵ Μετατοπίζει την εικόνα ή το κείμενο στην οθόνη (πληροφορική)

¹⁶ Timeline : χρονοδιάγραμμα, πρόγραμμα

¹⁷ Ο άνθρωπος ο έμφρων, ο σοφός (οι σύγχρονοι άνθρωποι, όπως αναφέρεται, εξελίχτηκαν από το αρχαϊκό αυτό είδος)

Ότι αν -ο μη γένοιτο- χαλούσαν τα κινητά ή διακοπτόταν η σύνδεση στο διαδίκτυο, τα πάρτι ακαριαία θα διαλύονταν. Τα εορταστικά δείπνα επίσης. Τα ζευγάρια θα έπαυαν να ρομαντζάρουν και να ποζάρουν με φόντο ειδυλλιακά τοπία. Τα πιτσιρικάκια θα απαξιούσαν πλέον να μας φτιάχνουν το κέφι με τις γκριμάτσες και τα αστεία τους καμώματα. Και οι αντιρρησίες ακόμα πάσης φύσεως θα κλείνονταν στους εαυτούς τους. Τι νόημα έχει μια ειρηνική διαδήλωση ή ένα βίαιον εναντίον των φορέων της εξουσίας αν δεν μπορείς να το ανεβάσεις στο youtube;

Από την άλλη, όχι. Ποιος είσαι εσύ για να αναθεματίσεις ως νοσηρή, στρεβλή, μια συμπεριφορά που -προφανώς- εκπορεύεται από τη φύση μας; Ανέκαθεν, αφότου απέκτησε συνείδηση του εαυτού του, ο άνθρωπος μηρύκαζε μετά μανίας την μικρή και τη μεγάλη, την ατομική και τη συλλογική του ιστορία. Απαθανατίζοντας και απαθανατιζόμενος - το λέει και η λέξη - ξεγελάς, αφελώς έστω, τον θάνατο. Ελπίζεις ότι το ίχνος που θα αφήσεις στη γη θα επιβιώσει του φθαρτού σαρκίου σου. [...]

Απάντηση

Ο τρόπος με τον οποίο συνδέονται νοηματικά οι τέσσερις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1 (Θα χαρακτηρίζαμε τον παραπάνω τρόπο ζωής... φθαρτού σαρκίου σου.) είναι ο ακόλουθος:

- Στην τρίτη παράγραφο τίθεται το βασικό ερώτημα ως προς το εάν ή όχι η συνεχής σύνδεση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι νοσηρή (Θα χαρακτηρίζαμε τον παραπάνω τρόπο ζωής... νοσηρό;).
- Ακολουθεί στην τέταρτη και πέμπτη παράγραφο του κειμένου μία πρώτη απάντηση, η οποία καταρχάς επιβεβαιώνει τη νοσηρότητα. Χαρακτηριστική η έκφραση «παρασύρονται από τις σειρήνες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης». Αυτή, όμως, η προσέγγιση εκφράζει μια μόνον οπτική του φαινομένου και μας προϋδεάζει για τη συμπληρωματική απάντηση που θα ακολουθήσει παρακάτω (Από τη μία, ναι). Μία υποθετική δυσλειτουργία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να διαταραχθούν αφενός ο ρυθμός της καθημερινής ζωής και αφετέρου οι ανθρώπινες σχέσεις (Αν -ο μη γένοιτο-χαλούσαν τα κινητά ... αν δεν μπορείς να το ανεβάσεις στο youtube;).
- Ακολουθεί η τελευταία παράγραφος του κειμένου (Από την άλλη, όχι. ...Ελπίζεις ότι το ίχνος που θα αφήσεις στη γη θα επιβιώσει του φθαρτού σαρκίου σου.). Εδώ, εκφράζεται μια διαφορετική άποψη, καθώς αιτιολογεί την υπερβολική - και χωρίς λογική εξήγηση συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μία συμπεριφορά, η οποία εκπορεύεται από την ανάγκη του «θνητού» ατόμου να ξεγελάσει τον θάνατο και τη φθορά.

42. Στη θεματική περίοδο της 3^{ης} παραγράφου: «Την πρωτοκαθεδρία στα γονεϊκά μπλογκ διατηρούν – όπως θα ήταν αναμενόμενο σε μια πατριαρχική κοινωνία όπως η ελληνική– οι μητέρες» επιχειρείται η ομαλή μετάβαση μεταξύ των παραγράφων 2 και 3, αλλά και η εισαγωγή στα νοήματα της 3^{ης}. Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται αυτό; Μονάδες 10 – 20076

Δεν είναι τυχαίο ότι πρόσφατη έρευνα της αμερικανικής εταιρίας «e-Marketer» ονόμασε της μαμάδες-μπλόγκερ ως τη «νέα δύναμη του μάρκετινγκ», καθώς 32 εκατομμύρια μητέρες διαβάζουν τακτικά γονεϊκά μπλογκ στις ΗΠΑ, ενώ 3,9 εκατομμύρια γράφουν σε τέτοια μπλογκ. Στην Ελλάδα οι αριθμοί είναι σαφώς λιγότερο εντυπωσιακοί, ωστόσο παρουσιάζουν αυξητική

τάση, με περίπου 200 γονεϊκά μπλογκ να έχουν καταγραφεί στο ελληνικό διαδίκτυο. Ταυτόχρονα, οι πρώτες γονεϊκές ομάδες αρχίζουν να σχηματίζονται μέσω διαδικτύου. Ξεκινώντας από τον κυβερνοχώρο, οι εν λόγω γονείς καταλήγουν να συναντώνται και σε «φυσικό» χώρο, δημιουργώντας κοινότητες που αλληλοϋποστηρίζονται και αναπτύσσουν πολύπλευρη δράση. [...]

Την πρωτοκαθεδρία στα γονεϊκά μπλογκ διατηρούν – όπως θα ήταν αναμενόμενο σε μια πατριαρχική κοινωνία όπως η ελληνική– οι μητέρες. Ωστόσο, πρόσφατα έχουν παρουσιάσει αύξηση τα γονεϊκά μπλογκ που προέρχονται από την πένα ανήσυχων πατεράδων που μοιράζονται τις χαρές (και τα δεινά) της πατρότητας στο διαδίκτυο. «Ξεκίνησα το 2005 ένα προσωπικό μπλογκ χωρίς να έχω πρόθεση να γίνω ένας πατέρας-μπλόγκερ. Ωστόσο, τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχω καταλήξει να γράφω όλο και περισσότερο για τα παιδιά μου. Συνήθως τα κείμενά μου είναι αυθόρμητα. Συμβαίνει κάτι και αμέσως γράφω μια σκέψη, ένα σχόλιο, ένα συναίσθημα. Ξέρω ότι υπάρχουν εκεί έξω πολλοί πατεράδες στους οποίους θα προκαλέσω αντίστοιχες σκέψεις και αντιδράσεις», λέει στο «Βήμα» ο κ. Χρήστος Λουφόπουλος, ο οποίος διατηρεί δημοφιλέσ μπλογκ για γονείς. Ο ίδιος τονίζει ότι οι Έλληνες πατεράδες είναι εξαιρετικοί μπλόγκερ και παράγουν αξιόλογο υλικό για όποιον έχει το «μικρόβιο» να το αναζητήσει. «Η βασική διαφορά με τις μητέρες, ωστόσο, είναι ότι οι πατεράδες δύσκολα ζητούν συμβουλές. Μοιράζονται τις εμπειρίες τους με έναν τρόπο κατεξοχήν μονομερή. Αξίζει να σημειωθεί ότι έχω λάβει πολλές φορές e-mails από μητέρες αναγνώστριες, αλλά ποτέ από πατέρα!» καταλήγει ο ίδιος. [...]

Απάντηση

Η ομαλή μετάβαση μεταξύ των παραγράφων 2 & 3 επιχειρείται:

- με την επανάληψη των όρων «γονεϊκά μπλογκ» και «μητέρες»
- με την νοηματική συνέχεια των χαρακτηριστικών των γονεϊκών ιστολογίων (στην 2η παράγραφο τα αριθμητικά στοιχεία/κοινωνικό δίκτυο στην 3η, πιο συγκεκριμένα, η αριθμητική υπεροχή στην Ελλάδα των μητέρων/διαχειριστριών μπλογκ) για την παράγραφο 3, η θεματική περίοδος:
  - αποτελεί το α' σκέλος της αντίθεσης (μητέρων-μπλόγκερ – πατέρων-μπλόγκερ)
  - δηλώνει τη σχέση της παραπάνω αντίθεσης, δηλαδή, την αριθμητική υπεροχή των μητέρων σε σχέση με τις αυξητικές τάσεις των πατέρων που διαχειρίζονται ιστολόγια.

43. Να εντοπίσεις τις λέξεις/ φράσεις που εκφράζουν χρόνο στις τρεις (3) πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις πώς συμβάλλουν στην αλληλουχία των εννοιών (μονάδες 6). Μονάδες 10 – 16802

Εδώ και αιώνες οι χώροι εργασίας σήμαιναν κάτι σταθερό: ένα σύνολο ανθρώπων οι οποίοι δούλευαν συγχρόνως ως φυσικές παρουσίες. Από τα εργαστήρια της Αναγέννησης μέχρι τα γραφεία του 19ου αιώνα, ένα γραφείο ήταν συνήθως ένας χώρος, ένα κτίριο ή ένα δωμάτιο όπου οι άνθρωποι εργαζόνταν πίσω από ένα τραπέζι. Το γράψιμο επιστολών – ένας ασύγχρονος τρόπος επικοινωνίας, ο οποίος αποτελούσε ζωτικό εργαλείο εμπορίου για πολλούς αιώνες – ήταν πολύ αργό

για την καθημερινή συνεργασία. Για τις περισσότερες εργασίες γραφείου, ο συγχρονισμός (και ο συγχρωτισμός) ήταν ο μοναδικός τρόπος.

Στα μέσα του 19ου αιώνα, ειδικά στην Αμερική, οι γραφιάδες, οι σημερινοί υπάλληλοι δούλευαν σε μικρούς χώρους που ονομάζονταν «σπίτια καταμέτρησης». Οι άνθρωποι αυτοί θεωρούνταν περίεργοι τύποι οι οποίοι δεν έκαναν «πραγματική δουλειά». Αλλά η οικονομική ανάπτυξη είχε άλλα σχέδια: Οι μεγάλες ιστορικές μετατοπίσεις από τις βιομηχανίες στις οικονομίες της πληροφορίας, αλλά και η οργάνωση του χώρου εργασίας, ευνόησαν το συγκεκριμένο σύστημα δουλειάς και οι υπάλληλοι άρχισαν να κυριαρχούν στο εργατικό σώμα. Τα κτίρια γραφείων εξελίχθηκαν σε χώρους με ορθολογική κατάταξη, σχεδιασμένα τόσο για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα όσο και για την ενίσχυση της παραγωγικότητας των εργαζομένων.

Κανένας θεσμός ωστόσο δεν μένει στατικός. Εκεί που παλιά υπήρχαν τοίχοι και μικρά γραφεία, τώρα πλέον έχουν αντικατασταθεί από ανοιχτούς χώρους, μέσα στους οποίους οι εργαζόμενοι συνυπάρχουν. Ακόμη, από την εκτελεστική σουίτα με την ζύλινη επένδυση έως τα «γραφεία ανοιχτού τύπου», με τη βοήθεια της τεχνολογίας περάσαμε σε ένα σύστημα, όπου μπορούμε να εργαστούμε οπουδήποτε οποιαδήποτε στιγμή.

Απάντηση

Οι λέξεις και οι φράσεις που εκφράζουν χρόνο στις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου είναι οι εξής:

- Εδώ και αιώνες (1η παράγραφος)
- συγχρόνως (1η παράγραφος)
- Στα μέσα του 19ου αιώνα (2η παράγραφος)
- παλιά ... τώρα πλέον (3η παράγραφος)

Οι λέξεις / φράσεις αυτές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της συνεκτικότητας του κειμένου, εφόσον διαμορφώνουν (μαζί με τους παρελθοντικούς χρόνους των ρημάτων) τον αφηγηματικό χαρακτήρα του. Πιο συγκεκριμένα, ενισχύουν την αλληλουχία των νοημάτων ως ακολούθως:

- Στην 1η παράγραφο και οι δύο χρονικοί προσδιορισμοί (εδώ και αιώνες, συγχρόνως) εισάγουν στον λόγο την ιστορική αναδρομή που αφορά τους χώρους και τις συνθήκες εργασίας κατά το παρελθόν· με άλλα λόγια, θέτουν το πλαίσιο της αφήγησης.
- Στη 2η παράγραφο η χρονική έκφραση «στα μέσα του 19ου αιώνα», βάσει τόσο του νοήματος όσο και της θέσης της, προωθεί περαιτέρω την αναδρομή στο παρελθόν, εισάγοντας στον λόγο το χρονικό πλαίσιο, εντός του οποίου ο αρθρογράφος επιλέγει να παρουσιάσει τις εξελίξεις στον σχεδιασμό των χώρων εργασίας· με άλλα λόγια, επεκτείνει και προωθεί την αφήγηση.
- Στην 3η παράγραφο οι χρονικοί προσδιορισμοί (παλιά ... τώρα πλέον) λειτουργούν αντιθετικά μεταξύ τους, αντιδιαστέλλοντας το παρελθόν (τοίχοι και μικρά γραφεία) με το παρόν των χώρων εργασίας (ανοιχτοί χώροι, συνύπαρξη εργαζομένων). Υπό το πρίσμα αυτό όχι μόνο προωθούν την αφήγηση, αλλά και την εμπλουτίζουν, προβάλλοντας αντιθετικές σχέσεις.

44. Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η αλληλουχία των νοημάτων ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1. Μονάδες 10 – 17124

Η επιλογή του επαγγέλματος με βάση τα προσωπικά ενδιαφέροντα αποτελεί την εύκολη και απλούστερη φάση της συνολικής διαδικασίας. Τα δύσκολα είναι οι άλλες, οι επιμέρους παράμετροι που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Μια τέτοια παράμετρος είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας στο αντικείμενο που πρόκειται κανείς να ειδικευθεί. Είναι προφανές πως δεν έχει απολύτως κανένα νόημα να πάει και να σπουδάσει κανείς κάτι, για το οποίο δεν υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να σπουδάζει κάποιος ένα αντικείμενο, θεωρώντας ότι δεν θα έχει εργασιακό πρόβλημα και μετά να διαπιστώνει ότι η αγορά εργασίας είναι κορεσμένη από την ειδικότητα αυτή. Επομένως, θα πρέπει να έχει μια, γενική έστω, άποψη του χώρου, στον οποίο θα κινηθεί επαγγελματικά, ώστε να γνωρίζει εκ των προτέρων τις δυσκολίες που θα συναντήσει και, εφόσον επιθυμεί να συνεχίσει προς εκείνη την κατεύθυνση, να είναι οπλισμένος και με την απαραίτητη επιμονή και υπομονή. Από την άλλη, μπορεί πάντα να διαλέξει ένα παραπλήσιο (της αρχικής επιλογής του) επάγγελμα, το οποίο θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για δουλειά.

Απάντηση

Η αλληλουχία των νοημάτων ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιτυγχάνεται με:

• Το νοηματικό περιεχόμενο των δύο παραγράφων (οι παράγραφοι σχετίζονται νοηματικά π.χ.

2^η παράγραφος → οι άλλες, επιμέρους παράμετροι, 3^η παράγραφος → Μια τέτοια παράμετρος είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας,)

• Η μια σκέψη/ιδέα μεταβαίνει στην άλλη με ομαλό τρόπο. Υπάρχει ορθότητα των ιδεών που αναφέρονται στο κείμενο, χωρίς λογικά χάσματα, αντιφάσεις και αυθαίρετα συμπεράσματα

• Η διάταξη των ιδεών λαμβάνει υπόψη τη σπουδαιότητα των δεδομένων (ιεραρχική σειρά) κ.ά.

Όπως γνωρίζουμε, η αλληλουχία των νοημάτων ενισχύεται και υποστηρίζεται μέσω της συνοχής. Ως εκ τούτου, ο/η μαθητής/-τρια εστιάζει στη συνοχή, αναφέροντας ότι οι δύο παράγραφοι συνδέονται μεταξύ τους λεκτικά με διαρθρωτικές ή συνοχής λέξεις/φράσεις (γλωσσικά στοιχεία). Οι άλλες παράμετροι (2η παράγραφος)- Μια τέτοια παράμετρος από τις προαναφερθείσες (3 η παράγραφος).

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

45. Ποια είναι τα επίπεδα του χρόνου που διαφαίνονται στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 5) και πώς σχετίζονται με την οργάνωση των νοημάτων (μονάδες 5); Μονάδες 10 - 28044

Ζήτω η εφημερίδα!

Το κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα του Λευτέρη Κουσουλή που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, Κυριακή 15/11/2020 (διασκευή).

Μέσα στη γενική και ορμητική κίνηση των πραγμάτων, παραδοσιακοί και κατεστημένοι τρόποι χάνουν τη δεσπόζουσα θέση τους και υποχωρούν σε δεύτερο και τρίτο πλάνο στο χάος της σύγχρονης εποχής. Έτσι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια δραματική υποχώρηση των έντυπων Μέσων, περιοδικών και εφημερίδων. Η εφημερίδα, είτε ως ειδησεογραφικό μέσο, είτε ως πολιτικό εργαλείο, είτε ως ιδεολογικό όργανο, δέσποζε μέχρι πριν λίγα χρόνια. Σήμερα η συνθήκη αυτή έχει ριζικά αλλάξει.

Το διαδίκτυο ήρθε να επιταχύνει αυτή τη ριζική αλλαγή. Η κυριαρχία της τηλεόρασης είχε ανοίξει το δρόμο. Σήμερα η δυνατότητα που παρέχει σε όλους το διαδίκτυο να μιλήσουν και να εκφραστούν έχει καταλυτικά διαμορφώσει μια νέα πραγματικότητα. Η πραγματικότητα αυτή χαρακτηρίζεται από το φευγαλέο της ανάρτησης, το ρευστό του σχολίου, τη συντομία του λόγου, την ανάγκη της λακωνικότητας στην έκφραση. Πρόκειται για μια νέα χρήση του λόγου και για μια νέα λειτουργία της γλώσσας.

Απάντηση

Τα χρονικά επίπεδα στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 σχετίζονται με το παρελθόν και το παρόν και γίνονται εμφανή στους χρόνους των ρηματικών τύπων. Ειδικότερα, εντοπίζονται τα χρονικά επίπεδα:

- του παρελθόντος γενικά, όπου στον χώρο της ενημέρωσης κυριαρχούσε η εφημερίδα (ρ. «δέσποζε», παρελθοντικός χρόνος που δηλώνει διάρκεια) ·
- του πρόσφατου παρελθόντος, κατά το οποίο η τηλεόραση κατέκτησε την κυρίαρχη θέση στον χώρο της ενημέρωσης (ρημ. έκφραση «είχε ανοίξει το δρόμο» που δηλώνει κατάσταση ολοκληρωμένη κατά το παρελθόν) ·
- του παρόντος, της σημερινής συγκυρίας, κατά την οποία παρατηρείται υποχώρηση των παραδοσιακών ενημερωτικών μέσων και ανάδειξη ενός καινούργιου, του διαδικτύου (ρήματα και ρηματικές εκφράσεις που αποδίδουν το παρόν: «έχει διαμορφώσει», με διάρκεια και επανάληψη: «χάνουν», «υποχωρούν», «χαρακτηρίζεται»).

Τα χρονικά αυτά επίπεδα συν-διαμορφώνουν, μαζί με τα υπόλοιπα στοιχεία του κειμένου, τα νοήματα, εφόσον περιγράφουν το φαινόμενο της ενημέρωσης στη διαχρονική του διάσταση. Ο βασικός προβληματισμός σχετίζεται με το ποιο μέσο κυριαρχεί στην ενημέρωση του σύγχρονου κόσμου κατά χρονική ακολουθία: πρώτα η εφημερίδα, ύστερα η τηλεόραση και τα τελευταία χρόνια το διαδίκτυο. Υπό την έννοια αυτή τα χρονικά επίπεδα προσδίδουν στο κείμενο και αφηγηματική διάσταση.

46. Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται γλωσσικά και νοηματικά η 1^η και η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1. Μονάδες 10 - 28057

Όλες οι χώρες της ΕΕ σήμερα είναι αντιμέτωπες με μια σειρά προκλήσεων που συνδέονται με το εργασιακό και το παραγωγικό μοντέλο, τη διεθνοποίηση της οικονομίας, την ανεργία, τις δημογραφικές μεταβολές, την αλλαγή της δομής της οικογένειας, τη μετανάστευση, τη γήρανση του πληθυσμού, οι οποίες σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική κρίση οδηγούν σε περαιτέρω όξυνσή τους.

Τα δεδομένα αυτά αλλάζουν τους όρους άσκησης της κοινωνικής πολιτικής. Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι οι δημογραφικές μεταβολές, δηλαδή η γήρανση του πληθυσμού, ως αποτέλεσμα της μείωσης της γεννητικότητας και της αύξησης του προσδόκιμου ζωής. Ο αριθμός των συνταξιούχων είναι συνεχώς αυξανόμενος και πρέπει να συντηρείται από έναν μειούμενο αριθμό ενεργών εργαζομένων. Ο επαναπροσδιορισμός του συμβολαίου μεταξύ των γενεών επιβάλλεται και στην Ελλάδα. Αντικείμενο προβληματισμού σε όλες τις χώρες είναι η συμμετοχή των ηλικιωμένων στην παραγωγή, ενώ η οικογενειακή πολιτική θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους νέους γονείς, και ιδίως στη γυναίκα-μητέρα, να συνδυάζουν ισορροπημένα την επαγγελματική τους καριέρα με τη φροντίδα των παιδιών.

Απάντηση

Γλωσσικά: «Τα δεδομένα αυτά»: συμπυκνώνονται στην έκφραση αυτή οι κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που παρουσιάζονται στην 1η παράγραφο, από την οποία μεταβαίνει ομαλά το κείμενο στη 2η .

Νοηματικά: στην 1η παράγραφο αναφέρονται κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα και στη 2η αναπτύσσεται το πρόβλημα των δημογραφικών μεταβολών με τις οποίες συνδέεται η παραγωγική διαδικασία που αποτελεί και το θέμα του κειμένου.

47. Να περιγράψεις με συντομία πώς στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 η επανάληψη συνιστά τρόπο με τον οποίο ενισχύεται η συνοχή του λόγου και η συνεκτικότητα των νοημάτων. Μονάδες 10 - 28060

Η αλήθεια αποτελεί το θεμελιώδες δημοσιογραφικό δέον. Η αρχή αυτή επιβάλλει τον πριν από τη δημοσίευση έλεγχο της αλήθειας των πληροφοριών και των ειδήσεων. Το καθήκον αλήθειας δεν σημαίνει πάντοτε ότι οι ισχυρισμοί είναι αντικειμενικά ακριβείς και ανταποκρίνονται στην αντικειμενική αλήθεια. Η υποχρέωση συνίσταται στο καθήκον τηρήσεως της καλής πίστης ως προς την ακρίβεια της ειδήσεως και στην επίδειξη της απαιτούμενης κατά τις περιστάσεις επιμέλειας. Το δημοσιογραφικό δέον συνίσταται στη φιλαλήθεια και ειλικρίνεια κατά τη μετάδοση της ειδήσεως, δηλαδή στην υποκειμενική αλήθεια με ταυτόχρονη αποχή από διαστρεβλώσεις, παραποιήσεις και φήμες που παρουσιάζονται ως γεγονότα. Μάλιστα, στο ευρύτερο καθήκον αλήθειας εντάσσεται η υποχρέωση του δημοσιογράφου να μην υποκρύπτει το είδος του δημοσιεύματος, ώστε η είδηση να μπορεί να διακριθεί από τα σχόλια, αλλά και από τις επ' αμοιβή καταχωρήσεις.

Απάντηση

Στην 1η παράγραφο του Κειμένου επαναλαμβάνεται η λέξη αλήθεια, χάρη στην επανάληψη της οποίας διευκρινίζεται η έννοια της αλήθειας στη δημοσιογραφική δεοντολογία. Επίσης, επαναλαμβάνονται οι λέξεις καθήκον, είδηση, υποχρέωση, καθώς και η φράση «δημοσιογραφικό δέον». Με την επανάληψη των παραπάνω λέξεων και φράσεων ενισχύεται η γλωσσική συνοχή των νοημάτων (η επανάληψη συνιστά έναν συνοχικό δεσμό) και η ενότητα νοήματος, καθώς η παράγραφος αναφέρεται στην αλήθεια που πρέπει να χαρακτηρίζει τη δημοσίευση μιας είδησης, καθώς έτσι ορίζει το δημοσιογραφικό δέον (κώδικας δημοσιογραφικής δεοντολογίας) Με την επανάληψη ορίζεται πιο άμεσα και συγκεκριμένα το θέμα του Κειμένου και επιτυγχάνεται ο σκοπός της εισαγωγικής παραγράφου, που είναι να εισάγει τον αναγνώστη σε αυτό. Επίσης, επιτονίζεται η σημασία της αλήθειας για τη δημοσιογραφία

48. Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 από μια διαρθρωτική λέξη ή φράση που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση, για να εκφράσει: αιτιολόγηση, προσθήκη, επεξήγηση, αντίθεση, συμπέρασμα. Μονάδες 10 - 28121

Η Ανεργία Στους Νέους: Η Καταπολέμηση του Φαινομένου

Το άρθρο που ακολουθεί (ελαφρώς διασκευασμένο) δημοσιεύτηκε στις 19-11-2021 στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας, www.entre.gr.

Η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της εποχής, έχοντας σοβαρή επίπτωση στη ζωή και την ευημερία των ανθρώπων. Η χώρα μας βρίσκεται εδώ και χρόνια στις πρώτες θέσεις των χωρών με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη. Το μεγαλύτερο βέβαια πρόβλημα φαίνεται να εντοπίζεται στα ποσοστά ανεργίας που αφορούν τους νέους.

Οι συνέπειες της ανεργίας είναι σημαντικές για την ψυχολογία των νέων. Τα άτομα που πλήττονται από την ανεργία συχνά χάνουν την αυτοεκτίμηση και την δημιουργικότητά τους. Παράλληλα, επηρεάζονται οι σχέσεις τους με τους ανθρώπους, καθώς αδυνατούν να λάβουν μια αυτόνομη θέση στην κοινωνία. Για κάποιους οι συνέπειες μπορεί να αποβούν ακόμα πιο ολέθριες, αντιμετωπίζοντας προβλήματα κατάθλιψης και κρίσεων πανικού. Για όλους τους ανθρώπους, η ανεργία είναι μια κατάσταση δύσκολη και δυσάρεστη, από την οποία μερικοί παλεύουν χρόνια να βγουν.

Η πλήρης αντιμετώπιση της ανεργίας σαφώς και δεν είναι εφικτή. Ωστόσο, υπάρχουν διάφορες ενέργειες που μπορούν να γίνουν, προκειμένου να καταπολεμηθεί ένα ποσοστό της και να ευνοηθούν οι νέοι.

Πρώτα από όλα, ακριβώς επειδή αναφερόμαστε στους νέους και σε ηλικίες κάτω των 25 ετών, το σχολείο είναι ένας βασικός φορέας που θα μπορούσε να κάνει την αρχή ως προς τη μείωσή των ποσοστών ανεργίας στους νέους. Συγκεκριμένα, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει σωστή και ολοκληρωμένη ενημέρωση των μαθητών σχετικά με την αγορά εργασίας, τα πολλά και διαφορετικά επαγγέλματα καθώς και τις αρμοδιότητές τους. Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με όλες τις επιλογές που υπάρχουν χωρίς να περιορίζονται στα απλά παραδοσιακά επαγγέλματα, όπου η ζήτηση και οι ανοιχτές θέσεις είναι περιορισμένες.

Παραμένοντας στο επίπεδο του σχολείου, η εκπαίδευση και η εκμάθηση των νέων τεχνολογικών εργαλείων είναι εξίσου σημαντική. Ζούμε πλέον σε μια εποχή όπου ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχουν εισβάλει εξ

ολοκλήρου στους περισσότερους τομείς της καθημερινότητάς μας. Το ίδιο ισχύει και στην εργασία. Για τον λόγο αυτό, στα περισσότερα επαγγέλματα πλέον είναι απαραίτητη προϋπόθεση η γνώση και η εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία. Παρέχοντάς τους, λοιπόν, τις γνώσεις αυτές ήδη από μικρή ηλικία, τους δίνονται αυτόματα περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης.

Ωστόσο, δεν θα πρέπει να αγνοούμε και την ευθύνη που έχουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις στην διόγκωση του προβλήματος. Οι εταιρίες πρέπει να δίνουν περισσότερες ευκαιρίες εργασίες σε νέους ανθρώπους και να είναι ανοιχτές στο να δέχονται φοιτητές για πρακτική άσκηση. Επιπλέον, είναι εξίσου σημαντικό να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους και να μην υποτιμούν τα οφέλη που μπορεί να τους προσφέρει η εκπαίδευση στον χώρο εργασίας και η συνεχιζόμενη κατάρτιση και εξειδίκευση των εργαζομένων τους.

Η ανεργία στον νέους είναι κάτι που μας απασχολεί όλους εδώ και πολλά χρόνια. Παρόλο που το μορφωτικό επίπεδο των περισσότερων νέων είναι υψηλό, η αγορά εργασίας είναι τόσο περιορισμένη και δυσπρόσιτη που δεν τους επιτρέπει να ενταχθούν σ' αυτήν. Προκειμένου να λυθεί το πρόβλημα αυτό, πρέπει όλοι να εστιάσουμε στη λύση του και όχι στην γενικότερη ύπαρξή του. Τότε μόνο οι νέοι θα καταφέρουν να αποκτήσουν μελλοντικά περισσότερες ευκαιρίες εργασίας και απασχόλησης.

Απάντηση

Αιτιολόγηση → επειδή (4η παράγραφος)

Προσθήκη → Παράλληλα (2η παράγραφος), Επιπλέον (6η παράγραφος)

Επεξήγηση → Συγκεκριμένα (4η παράγραφος)

Αντίθεση → Ωστόσο (3η παράγραφος)

Συμπέρασμα → λοιπόν (5η παράγραφος)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ